



**Senter for grunnforskning**  
ved Det Norske Videnskaps-Akademi



Arbeidsnotat  
2024:1

# Virksomheten ved Senter for grunnforskning (CAS)

Kunnskapsgrunnlag



Lone Wanderås Fossum og Christina Drange

**NIFU**



Arbeidsnotat  
2024:1

# Virksomheten ved Senter for grunnforskning (CAS)

Kunnskapsgrunnlag

---

Lone Wanderås Fossum og Christina Drange

Arbeidsnotat 2024:1

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)  
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 21411

Oppdragsgiver Senter for grunnforskning (CAS)  
Adresse Drammensveien 78, 0271

Foto Hans A. Rosbach – Wikipedia (Attribution ShareAlike 3.0)

ISBN 978-82-327-0629-7  
ISSN 1894-8200 (online)



Copyright NIFU: CC BY 4.0

[www.nifu.no](http://www.nifu.no)

# Forord

På oppdrag fra Senter for grunnforskning (CAS) ved Det Norske Videnskaps-Akademi har NIFU gjennomført en studie av senterets virksomhet. Hensikten med NIFU sitt bidrag har vært å lage et kunnskapsgrunnlag som kan brukes av evalueringskomiteen hos CAS. Kunnskapsgrunnlaget består av en spørreundersøkelse utsendt til forskere som har hatt et opphold hos CAS, spørreundersøkelse til CAS sine samarbeidsinstitusjoner og en bibliometrisk analyse.

Ved NIFU er det Lone Wanderås Fossum og Christina Drange som har utført oppdraget, med faglig bistand fra kollegaene Dag W. Aksnes og Liv Langfeldt. Vi vil takke CAS for oppdraget.

Oslo, 15. januar 2024

Espen Solberg  
Forskningsleder



# Innhold

<b>Sammendrag .....</b>	<b>7</b>
<b>1 Innledning.....</b>	<b>9</b>
1.1 Senter for grunnforskning.....	9
1.2 Forrige evaluering.....	10
<b>2 Metoder.....</b>	<b>12</b>
2.1 Spørreundersøkelse.....	12
2.2 Undersøkelse til partnerinstitusjoner.....	14
2.3 Bibliometrisk analyse.....	15
<b>3 Spørreundersøkelsen til forskerne .....</b>	<b>17</b>
3.1 Deskriptiv analyse .....	17
3.2 Tematisk analyse tekstsvar .....	24
3.3 Sammenstilling.....	27
<b>4 Partnerinstitusjonene .....</b>	<b>28</b>
4.1 Verdien av samarbeidsavtalen.....	28
4.2 Samarbeidet med CAS.....	29
4.3 Tilbakemeldinger fra forskere .....	30
4.4 Områder for forbedring.....	31
4.4.1 Finansiering.....	31
4.4.2 Utfordringer knyttet til stillinger .....	32
4.4.3 Synergier mellom partnerinstitusjoner og CAS.....	32
4.4.4 Fleksibilitet .....	32
4.4.5 Utfordringer knyttet til fagfelt.....	33
4.4.6 Andre tema .....	33
4.5 Øvrige kommentarer .....	34
4.6 Oppsummering .....	34
<b>5 Bibliometrisk analyse.....</b>	<b>36</b>
5.1 Omfanget av publikasjoner.....	36
5.2 Innflytelsen til publikasjonene.....	39

5.2.1	Gjennomsnittlig antall siteringer .....	39
5.2.2	Publikasjoner innenfor 10-prosentilen .....	40
5.2.3	Andel publikasjoner i nivå 2.....	41
5.3	Sammenstilling.....	42
<b>6</b>	<b>Samlede inntrykk.....</b>	<b>44</b>
	<b>Referanser.....</b>	<b>46</b>
	<b>Tabelloversikt.....</b>	<b>47</b>
	<b>Figuroversikt.....</b>	<b>48</b>



# Sammendrag

Dette arbeidsnotatet presenterer resultater fra et kunnskapsgrunnlag som er produsert av NIFU på oppdrag fra Senter for grunnforskning. Oppdraget har bestått av å samle inn erfaringer og innspill fra forskere som har hatt opphold ved senteret og partnerinstitusjonene til senteret, samt en bibliometrisk analyse av vitenskapelige publikasjoner. Notatet er skrevet for en komité som skal evaluere Senter for grunnforskning i 2024. Kunnskapsgrunnlaget består av en spørreundersøkelse utsendt til forskere som har hatt et opphold ved senteret, en spørreundersøkelse til senterets partnerinstitusjoner og en bibliometrisk analyse av publisering av forskere med tilknytning til senteret.

Den forrige evalueringen av senteret ble gjort i 1997, fem år etter oppstarten, og belyste blant annet at senteret hadde et noe anspent forhold til sine partnerinstitusjoner. Den påpekte også at publiseringsaktiviteten ved senteret virket høy, men noe ujevn. Dog var evalueringen tydelig i sin vurdering av senterets betydning for den norske grunnforskningen og understreket nødvendigheten av å opprettholde og styrke virksomheten.

Senteret har gjennomgått endringer siden forrige evalueringen, og forholder seg til et annet forskningslandsskap enn i 1997. Fra partnerinstitusjonene får vi inntrykk av at de er svært fornøyde med Senter for grunnforskning og opplever senteret som en viktig arena for sine forskere. De har likevel innspill til forbedringsområder, blant annet når det gjelder finansiering og fleksibilitet for forskerne som får opphold ved senteret. Den administrative støtten ved senteret trekkes frem som et positivt aspekt, både av forskerne og partnerinstitusjoner. Forskerne som har hatt et opphold ved Senter for grunnforskning mener at oppholdet har vært sentralt for tilrettelegging og fasilitering av grunnforskning og at det har vært viktig for å trekke inn internasjonale forskere til Norge for samarbeid. Noen av forskerne trekker frem at det er viktig at Senter for grunnforskning beholdes og videreføres slik det er i dag med fokus på grunnforskningsprofilen.

Den bibliometriske analysen viser at det er en ujevn fordeling av publikasjoner per år, men at de vitenskapelige publikasjonene med tilknytning til senteret gjennomsnittlig ligger noe høyere enn det nasjonale gjennomsnittet. Det er dog viktig

å understreke at det er skjevhet i representasjonen av norske vitenskapelige publikasjoner ettersom datakilden med informasjon om siteringer har en dårligere dekning av fagområdene samfunnsvitenskap og humaniora (40 og 23 %) sammenlignet med naturvitenskap og teknologi (85 og 84 %). Derfor må resultatene av den bibliometriske analysen som ser nærmere på siteringer sees i sammenheng med at analysen er basert på identifiserte publikasjoner med direkte tilknytning til Senter for grunnforskning og ikke som en fullstendig oversikt. Publikasjonene er gjennomsnittlig noe høyere sitert enn norske vitenskapelige publikasjoner og det er en større andel av publikasjonene som er innenfor de 10 % mest siterte innenfor deres respektive fagfelt enn det nasjonale gjennomsnittet. Publikasjonene er også i større grad publisert i nivå 2-kanaler enn den nasjonale andelen. Dette indikerer at de vitenskapelige publikasjonene som er knyttet til Senter for grunnforskning er av høy vitenskapelig kvalitet.

Funnene fra analysene i dette notatet inngår som del av kunnskapsgrunnlaget for den samlede evalueringen av CAS. Notatet ble derfor ferdigstilt i januar 2024, men publiseres i september 2024 i forbindelse med evalueringspanelets samlede evaluering.

# 1 Innledning

NIFU har på oppdrag av Senter for grunnforskning utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for en evaluering av senterets virksomhet. Oppdraget har bestått av å samle inn erfaringer fra forskere som har hatt opphold ved senteret og erfaringene til partnerinstitusjonene av senteret. En del av formålet har også vært å samle innspill fra disse gruppene om potensielle forbedringer ved senteret. I tillegg er det gjort en bibliometrisk analyse av publikasjoner knyttet til senteret med den hensikt å gi et overblikk over forskningens omfang og innflytelse. Kunnskapsgrunnlaget består av en spørreundersøkelse utsendt til forskere som har hatt et opphold ved senteret, spørreundersøkelse til senterets partnerinstitusjoner og den bibliometriske analysen.

Arbeidsnotatet består av en beskrivelse av metodene som er brukt for å samle inn data (kapittel 2) og ett kapittel til hver av de tre delene som vi har sett nærmere på (kapittel 3, 4 og 5). Til slutt har vi skrevet en kort sammenfatning av alle resultatene (kapittel 6). Kapittel 1 inneholder videre en kort presentasjon av Senter for grunnforskning og noen hovedpunkter fra den forrige evalueringen av senteret som er relevant til dette prosjektet.

## 1.1 Senter for grunnforskning

Senter for grunnforskning ved Det Norske Videnskaps-Akademi er en frittstående stiftelse, som ble opprettet i 1989 for å fremme forskning av høy kvalitet. Siden 1992 har mer enn 1300 forskere fra Norge og utlandet vært tilknyttet senteret, og til sammen bidratt til over 100 forskningsprosjekter. Senteret skiller seg fra andre forskningssentre i Norge ved å være nasjonalt og uavhengig, med samarbeidsavtaler med 16 norske universiteter, høyskoler og forskningssentre<sup>1</sup>. Senter for grunnforskning tok inspirasjon fra lignende Centre for Advanced Study (CAS) fra utlandet. Ettersom senteret er det eneste av sitt slag i Norge har det engelske begrepet, og forkortelsen, blitt synonymt med Senter for grunnforskning her til

---

<sup>1</sup> Oversikt over partnerinstitusjoner og nettverk finnes på CAS sine nettsider, <https://cas-nor.no/partners-network>

lands. Videre i arbeidsnotatet vil vi derfor bruke CAS når vi omtaler senteret. Formålet med å etablere et CAS i Norge var å samle fremragende forskere til å drive med uforstyrret arbeid i et internasjonalt miljø for en begrenset periode. Dette gjøres ved å tilrettelegge for et ettårig opphold ved senteret for utvalgte grupper forskere innenfor fagområdene humaniora, samfunnsvitenskap og naturvitenskap. Prosjektene initieres og ledes av søkere fra senterets partnerinstitusjoner.

Senteret er organisert som en stiftelse med et eget styre oppnevnt av Det Norske Videnskaps-Akademi, Norges forskningsråd og Universitets- og høyskolerådet. Den daglige driften av senteret ledes av en direktør og et administrativt team. Senteret får en fast bevilgning over statsbudsjettet fra Kunnskapsdepartementet, og partnerinstitusjonene bidrar med finansiering til prosjekter gjennom å bevilge sine vitenskapelig ansatte forskningstermin.

CAS Research Grant er senterets finansieringsmulighet for allerede etablerte forskere. Mottakerne av et CAS Research Grant kan invitere forskere fra hele verden, på et hvilket som helst stadium av deres akademiske karriere, til å delta i forskningsprosjektet. Styret velger hvert år ut tre CAS Grant-prosjekter. Søkerne går gjennom en omfattende søknadsprosess. I første runde velger CAS-styret hvilke prosjekter som går videre til andre runde. Etter en internasjonal fagfelle-vurdering blir til slutt tre prosjekter valgt omtrent ett år i forveien av oppholdet<sup>2</sup>.

Young CAS Grant er senterets finansieringsmulighet for yngre forskere som ennå er tidlig i sin forskningskarriere. Programmet løper over to år. Mottakere av Young CAS Grant mottar det første året midler til å organisere tre workshops. I år to samler de sin gruppe til et to måneders forskningsopphold ved CAS etter modell av den tradisjonelle CAS-gruppe-ordningen. Hvert semester velges to søkere til å bli tatt opp i Young CAS Grant-programmet. Programmet er et samarbeid mellom CAS, Akademiet for yngre forskere og Det Norske Videnskaps-Akademi.

For mer informasjon om CAS, se CAS sine nettsider<sup>3</sup>.

## 1.2 Forrige evaluering

Senter for grunnforskning ble sist evaluert i 1997. Norges forskningsråd nedsatte et utvalg ledet av Narve Bjørgo til å utføre oppdraget (Bjørgo, Allardt og Larsen, 1997). På den tiden het senteret Senter for høyere studier (SHS)<sup>4</sup>. Evalueringens mandat var å gi en forskningspolitisk vurdering av senteret kort tid etter dets oppstart, med den hensikt å måle virksomheten opp mot alternative måter å styrke norsk grunnforskning. Hovedhensikten var ikke å gi en faglig vurdering av den vi-

---

<sup>2</sup> CAS sitt styre vedtok i 2019 en nedkorting av tiden mellom prosjektene velges ut og oppstart, fra to til ett år.

<sup>3</sup> <https://cas-nor.no/about>

<sup>4</sup> I 2002 endret de navn til Senter for grunnforskning

tenskapelige produksjonen ved senteret (s. 5). Likevel ble publikasjonslister gjennomgått, og det ble gjort intervjuer av forskere som hadde vært ved senteret. Basert på dette var utvalgets oppfatning at senteret på lang vei oppnådde sitt formål med å bidra til en styrkning av grunnforskning i Norge. I tillegg skriver de at deres «inntrykk [er] at publiseringsaktiviteten som springer ut av SHS' forskningsvirksomhet ligger på et rimelig høyt men noe ujevnt nivå» (Bjørgero, Allardt og Larsen, 1997, s. 42). De påpeker også at det er vanskelig å måle publikasjoner som er et resultat av tiden ved SHS, men at dersom dette fremkommer i publikasjonene så kan det bidra til å gjøre SHS bedre kjent og på sikt gi profilering av SHS som forskningsinstitusjon (s. 26).

I 1997 hadde SHS utfordringer med å etablere gode relasjoner til institusjonene i universitets- og høyskolesektoren, spesielt de fire universitetene som hadde inngått samarbeidsavtaler med SHS. Utvalget trekker frem at universitetenes manglende deltakelse i opprettelsen av SHS kan ha skapt en uvilje mot senteret. Utvalget trekker også frem at SHS er lite kjent, blant annet hos forskerne ved universitetene. Dette ble av utvalget vurdert som 'direkte farlig' ettersom senteret er avhengig av et godt samarbeid med sektoren som bidrar med forskere til senteret. Med den svake relasjonen til universitetene og magre budsjetttrammer var anmodningen fra utvalget klart, det måtte forandringer til og det snarest (s. 29-30). Utvalget pekte på flere måter disse utfordringene kunne angripes, men fremhevet også betydningen av universitetenes bidrag til finanseringen av SHS som brobyggende: «Dette ikke bare fordi det er en måte å få til den nødvendige finanseringen av budsjetttrammen, men fordi det kan trekke disse aktørene med i utformingen av senteret og skape tettere bånd» (s. 40). I tillegg understreket utvalget at det var nødvendig med en styrkning av den teknisk-administrative støtten ved senteret (s. 36, s. 40). Utvalget belyste altså flere utfordringer hos SHS som måtte forbedres dersom senteret skulle få et langt liv. Samtidig var utvalget helt tydelig på at SHS måtte opprettholdes og styrkes på grunn av det avgjørende bidraget senteret kan gjøre for norsk grunnforskning.

## 2 Metoder

Metodekapitlet presenterer de ulike tilnærmingene som er brukt for å kartlegge og analysere virksomheten ved CAS, med ett underkapittel for hver tilnærming: Spørreundersøkelse til forskere som har hatt opphold ved CAS, spørreundersøkelse til CAS sine partnerinstitusjoner og en bibliometrisk analyse.

### 2.1 Spørreundersøkelse

For å undersøke hvordan forskere som har hatt opphold på CAS har opplevd dette, samt nytteverdien av oppholdet, sendte vi ut en spørreundersøkelse til forskere som har hatt opphold på CAS mellom 2003 og 2021. CAS har bidratt i utformingen av undersøkelsen, og kommet med innspill. Spørreundersøkelsen besto av åtte spørsmål:

- De første tre spørsmålene handlet om forhold rundt CAS-prosjektene, og i hvilken grad CAS-oppholdet hadde betydning for forskjellige aspekter ved prosjektet.
- Spørsmål fire er et fritekst-spørsmål der respondentene kunne utdype mer om forhold ved CAS som hadde betydning for forskningen deres.
- Spørsmål fem handler om rapporteringen av vitenskapelig publisering fra CAS-prosjektet.
- Spørsmål seks og syv handler om forskernes inntrykk av hvordan CAS fungerer, der spørsmål syv er et fritekst-spørsmål som gir respondentene mulighet til å utdype hva som har fungert bra og mindre bra ved deres opphold ved CAS.
- Spørsmål åtte var et åpent tekstfelt der respondentene kunne skrive inn hvordan de mener at CAS burde innrettes i fremtiden for å reflektere nye utfordringer og muligheter i forskningssamfunnet.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til forskere som har vært registrert som fellow eller gruppeleder på et CAS-prosjekt mellom 2003 og 2021, og som er tilknyttet norske forskningsinstitusjoner. Antallet som mottok undersøkelsen varierer dermed etter år, grunnet sammensetningen av forskergruppene og hvor mange som var tilknyttet internasjonale forskningsinstitusjoner. Undersøkelsen ble sendt ut

til 279 tidligere gruppeledere og fellows, via e-post. Listen over forskere som mottok undersøkelsen fikk vi fra CAS, der var også deres rolle i CAS-prosjektet oppgitt. For de fleste respondentene benyttet vi e-postadresse som vi mottok fra CAS, og for resten gjennomførte vi manuelle søk for å finne oppdatert kontaktinformasjon. For 28 av forskerne på listen klarte vi ikke å identifisere en e-postadresse tilknyttet en norsk institusjon. Disse ble ekskludert fra undersøkelsen.

Invitasjon til undersøkelsen ble sendt ut 26. september. 54 e-poster ble ikke levert. Disse ble filtrert ut, og det ble gjort manuelle søk for å oppdatere e-postadresser. 21 av 54 e-postadresser ble oppdatert, og disse fikk tilsendt lenke til surveyen på nytt. 10. oktober ble en påminnelse sendt til 157 respondenter, siste påminnelse ble sendt ut 23. oktober, og undersøkelsen ble stengt 30. oktober. Totalt mottok vi svar fra 124 respondenter på undersøkelsen. Dette gir en svarprosent på 50,4 %, dersom vi ekskluderer de 33 som sto på lista, men ikke mottok invitasjonen til undersøkelsen, verken før eller etter korrigerings av e-postadresser. Totalt mottok altså 246 forskere undersøkelsen, og 124 av dem svarte. Vi vurderer det som en relativt høy svarprosent

Vi mottok også rundt fem e-poster fra personer som hadde mottatt invitasjon til undersøkelsen, men som forklarte at de av forskjellige grunner ikke hadde hatt mulighet til å gjennomføre oppholdet ved CAS som planlagt, og derfor følte at de ikke kunne svare på spørsmålene i undersøkelsen<sup>5</sup>. I disse meldingene ble det likevel fremhevet at CAS hadde forsøkt å tilrettelegge slik at oppholdet kunne gjennomføres.

Vi har relativt lite bakgrunnsinformasjon som kan benyttes i en frafallsanalyse, og gitt den begrensede populasjonen er det også lite hensiktsmessig å dele respondentene inn i subgrupper, da antallet vil bli for lavt. Dette kan også gå på bekostning av personvern hensyn. Basert på informasjon om oppholdet for forskjellige prosjekter kan vi etablere at samtlige prosjektår er representert i surveyen, dog i noe varierende grad. Det bør også anerkjennes at for årene 2019/2020 og 2020/2021 ble CAS-oppholdet påvirket av COVID-19 pandemien, som kan ha innvirkning på svarene senere i undersøkelsen. Det er også noe lavere andel som har svart for årene 2019/2020 og 2020/2021, dog ser det ut til at prosjektgruppene besto av flere forskere med en tilknytning til norske forskningsinstitusjoner for disse årene. I antall respondenter skiller de seg heller ikke nevneverdig ut. Tabell 2.1 illustrerer fordelingen av respondenter fordelt på året de hadde et prosjekt på CAS. Både antall svar per år, antall som opprinnelig ble sendt ut, og antall returmeldinger fordelt på år er inkludert i tabellen. Kolonnen helt til høyre viser svarprosent fordelt på prosjekt-år.

---

<sup>5</sup> Årsakene for at oppholdet ikke ble gjennomført som planlagt ble beskrevet som personlige og ikke strukturelle.

**Tabell 2.1 Oversikt over antall invitasjoner og respondenter per prosjektår (2003-2021)**

Prosjektår	Antall svart	Antall sendt	Antall retur-mail	Prosent svart (eks. returmail)
2003/2004	8	15	3	67 % (N=12)
2004/2005	4	13	5	50 % (N=8)
2005/2006	10	22	2	50 % (N=20)
2006/2007	9	21	4	53 % (N=17)
2007/2008	3	15	5	30 % (N=10)
2008/2009	10	22	1	48 % (N=21)
2009/2010	9	17	2	60 % (N=15)
2010/2011	7	13	3	70 % (N=10)
2011/2012	4	8	0	50 % (N=8)
2012/2013	4	13	0	31 % (N=13)
2013/2014	5	13	3	50 % (N=10)
2014/2015	5	7	0	71 % (N=7)
2015/2016	5	11	2	56 % (N=9)
2016/2017	7	10	0	70 % (N=10)
2017/2018	5	7	0	71 % (N=7)
2018/2019	7	14	1	54 % (N=13)
2019/2020	12	31	1	40 % (N=30)
2020/2021	10	27	1	38 % (N=26)
Totalt	124	279	33	50 % (N=246)

Hva forskerne har svart på undersøkelsen er presentert i kapittel 3. For spørsmålene med åpne tekstfelt har vi kodet svarene etter tema, og sammenstilt temaene som går igjen oftest.

## 2.2 Undersøkelse til partnerinstitusjoner

For å kunne danne et helhetlig inntrykk av hvordan samarbeidet med CAS oppleves, ble det i oktober sendt ut et kort skjema med fem spørsmål til CAS sine 16 partnerinstitusjoner. Det er viktig å anerkjenne at det er stor variasjon i hvor lenge institusjonene har hatt en partneravtale med CAS. Institusjoner som har hatt partneravtaler lenger har ofte hatt flere forskere på CAS, har lenger erfaring med samarbeid med senteret, og har opplevelser med utfordringer og tilbakemeldinger, og hvilke endringer dette har ført til tidligere. Spørsmålene handlet om institusjonenes perspektiver på viktigheten av samarbeidet med CAS, deres oppfatning av samarbeidet, tilbakemeldinger fra institusjonenes forskere, utfordrende aspekter



ved CAS som går igjen i tilbakemeldinger, og til slutt et helt åpent spørsmål. Spørsmålene som ble sendt til institusjonene var som følger:

1. Hvorfor er det viktig for dere å ha denne avtalen med CAS?
2. Hvordan opplever dere samarbeidet med CAS?
3. Hvilke tilbakemeldinger har dere fått fra forskerne deres som har vært ved CAS?
4. Er det noen områder for forbedring som dere føler går igjen som burde gjøres noe med?
5. Er det noe mer du ønsker å tilføye?

Spørsmålene ble sendt til CAS sine kontaktpersoner ved partnerinstitusjonene ved avtaleinngåelse eller ved forrige fornyelse av avtalen. I forespørselen om deltakelse ble det spesifisert at det var ønskelig med en felles respons for hele institusjonen, og at de kunne svare enten skriftlig eller muntlig, i et intervju. Ti av partnerinstitusjonene valgte å svare skriftlig, og oppga blant annet innhenting av svar fra flere i organisasjon som årsak til dette. Én institusjon valgte å svare muntlig i et intervju. Fem av institusjonene mottok vi ingen svar fra. Henvendelsen ble først sendt ut 24. oktober, deretter ble purringer sendt ut 14. november og 27. november for de som ennå ikke hadde svart. Svarene fra undersøkelsen har blitt kodet tematisk per spørsmål, for å sammenstille hvilke inntrykk av CAS som går igjen hos de forskjellige partnerinstitusjonene.

## 2.3 Bibliometrisk analyse

Den bibliometriske analysen er basert på vitenskapelige publikasjoner<sup>6</sup> gjenfunnet i Norsk vitenskapsindeks (NVI) og (Nasjonal infrastruktur for bibliometri) NIB hvor CAS er oppgitt som finansieringskilde eller adresse<sup>7</sup>.

Ved NIFU har vi etablert interne databaser for bibliometriske analyser<sup>8</sup>. For dette arbeidsnotatet har vi brukt data basert fra Norsk vitenskapsindeks (NVI) og Nasjonal infrastruktur for bibliometri (NIB). NVI, som er en del av det nasjonale forskningsregisteret Cristin, brukes for registrering over vitenskapelige publikasjoner fra UH-, institutt- og helsesektoren<sup>9</sup>. NVI gir dermed bibliografiske data om vitenskapelige publikasjoner fra 2011 frem til i dag. NIB er en nasjonal database med bibliometriske data som kommer fra Web of Science (WoS), en av verdens

---

<sup>6</sup> I rapporten brukes vitenskapelige publikasjoner slik det er definert i Norsk publiseringsindikator, se <https://npi.hkdir.no/informasjon#definisjoner>

<sup>7</sup> Treff som nevner CAS, men mangler nok informasjon til å verifisere at det gjelder Senter for grunnforskning er ekskludert fra vårt datasett. Dette kommer av at CAS ikke er en unik forkortelse.

<sup>8</sup> Databasene ble oppdatert våren 2023. Det vil si at nyere publikasjoner ikke er inkludert.

<sup>9</sup> Rapportering av vitenskapelig publisering i helsesektoren, instituttsektoren og UH-sektoren. <https://www.cristin.no/nvi-rapportering/rapporteringsinstruksen/rapporteringsinstruks.pdf>

ledende vitenskapelige databaser innen forskningslitteratur med høy datakvalitet. NIB inneholder dermed data om forskning fra hele verden, som også data om publikasjonenes siteringer<sup>10</sup>. Disse datakildene komplementerer hverandre gjennom slik at vi får mer informasjon om publikasjonene. NIB strekker seg lengre tilbake i tid og inneholder informasjon om siteringer, mens NVI har nivåinndelingen med nivå 1 og 2.

Antallet publikasjoner som oppgis i resultater kan variere basert på om det finnes bibliografisk datagrunnlag for å inkludere antall publikasjoner helt eller delvis. For eksempel gjelder nivåinndelingen av publikasjonene kun de publikasjonene som finnes i NVI, og det vil redusere antallet. Data om siteringer foreligger kun fra NIB, og det vil også redusere antallet. Når det gjelder tilknytning til fagområder henter vi data fra NIB, hvor publikasjonene kan være knyttet til mer enn ett fagområde og det ender med å være flere optellinger.

Selv om vi har innhentet publikasjoner knyttet til CAS er det ikke en fullstendig oversikt over publikasjoner med tilknytning til CAS. Med mindre CAS er oppgitt i feltene som vi har søkt i, har vi ikke kunne finne det. For eksempel er enkelte av feltene for registrering i Cristin er basert på standardiserte lister over institusjoner. Det var ikke mulig å registrere Senter for grunnforskning som finansiell bidragsyter til en vitenskapelig publikasjon før i 2019. En annen utfordring er dekningsgraden hos WoS, som må tas i betraktning når kapittel 5 leses. En studie av Aksnes og Sivertsen (2019), som undersøkte dekningsgraden av norske vitenskapelige publikasjoner i databasen for årene 2015 og 2016, viser at det er store forskjeller mellom ulike fagområder. Selv om dekningsgraden generelt var høy, 72 %, var samfunnsvitenskap og humaniora med hhv. 40 og 23 % dekningsgrad svakere representert i WoS. Dette påvirker representativiteten i datagrunnlaget.

Derfor må kapittel 5 leses ut ifra en forståelse av at resultatene er basert kun på de publikasjonene vi har gjenfunnet i WoS. Det reelle omfanget av publikasjoner knyttet til CAS vil altså være større enn det som blir presentert i dette notatet.

---

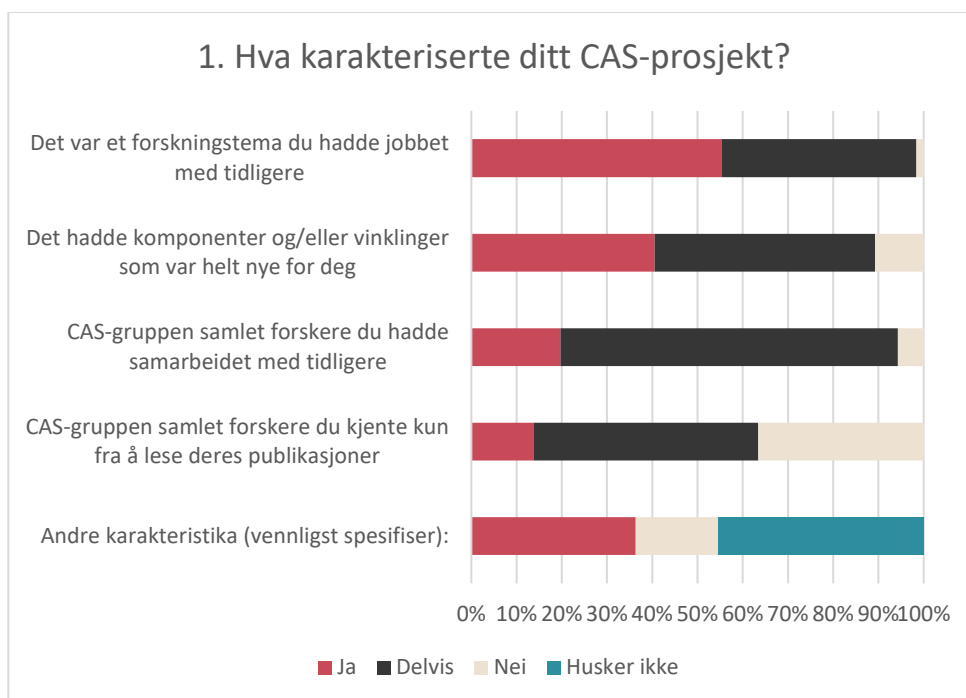
<sup>10</sup> Nasjonal infrastruktur for bibliometri (NIB). <https://sikt.no/tjenester/nasjonal-infrastruktur-bibliometri-nib>

## 3 Spørreundersøkelsen til forskerne

Spørreundersøkelsen som ble sendt til forskere besto som nevnt av åtte spørsmål totalt. Fem av disse spørsmålene var flervalgsspørsmål, mens tre av spørsmålene la opp til åpne tekstsvare. Dette kapittelet presenterer svarene på spørsmålene i undersøkelsen, først ved en deskriptiv analyse av svarfordelingen på flervalgsspørsmålene, deretter en tematisk analyse av fritekstsvarene.

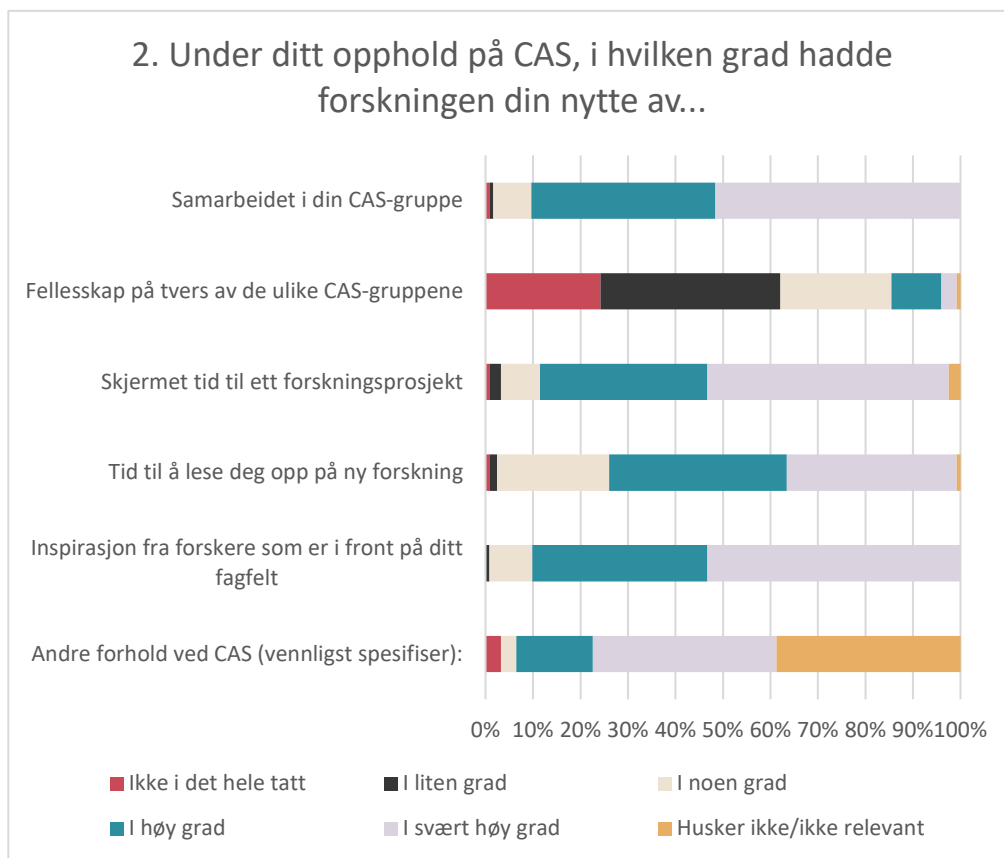
### 3.1 Deskriptiv analyse

Spørsmål 1 i undersøkelsen handlet om hva som karakteriserte forskernes prosjekter ved CAS. Over 50 % svarte at det var et forskningstema de hadde jobbet med tidligere, og rett i overkant av 40 % svarte at prosjektet inneholdt komponenter eller vinklinger som var helt nye for dem. De aller fleste respondentene svarer også at CAS-gruppen helt eller delvis samlet forskere de hadde jobbet med tidligere.. Nesten 50 % av respondentene svarer også at CAS-gruppen delvis samlet forskere de kjente kun fra å ha lest deres publikasjoner. Prosjektgruppene virker dermed å bestå både av forskere som respondentene hadde et forhold til fra før, og forskere de ikke hadde jobbet med tidligere, som de kun kjente fra å ha lest arbeidene deres. I tillegg kunne respondentene spesifisere andre ting som karakteriserte deres prosjekt. 19 respondenter skrev et tekstsvare på dette spørsmålet. Blant tekstsvarene er det mange som oppgir tverrfaglighet som en sentral dimensjon ved deres CAS-prosjekt. Et par kommentarer oppgir også Covid-19 pandemien som et aspekt som satte begrensninger for prosjektet deres.



**Figur 3.1 Prosentfordeling av svar på spørsmål 1 (N = 124)**

Spørsmål 2 i spørreundersøkelsen til forskere handlet om i hvilken grad forskningen de gjorde på CAS dro nytte av forhold som CAS forsøker å legge til rette for ved opphold på senteret. 90 % av respondentene svarer at forskningen deres i høy grad eller i svært høy grad dro nytte av samarbeidet i deres CAS-gruppe. På delspørsmål to, som spør om i hvilken grad forskningen dro nytte av «fellesskap på tvers av de ulike CAS-gruppene» svarte rundt 36 % av respondentene i noen grad, i høy grad eller i svært høy grad. Selv om dette er et mindretall, må det ses i lys av at samarbeid på tvers av grupper ikke er en hovedmålsetting for CAS. Svarene viser altså at over en tredel sier at de har hatt utbytte av fellesskapet på tvers av faggrupper, selv om gruppene velges på grunnlag av de sterkeste søknadene og ikke kompatibilitet. Nesten 90 % oppgir at de i stor grad eller svært stor grad hadde nytte av skjermet tid til ett bestemt forskningsprosjekt, og litt over 70 % svarte at de dro nytte av tid til å lese seg opp på ny forskning. 90 % av respondentene svarte også at forskningen deres hadde nytte av inspirasjon fra forskere som er i front på fagfeltet deres. I tillegg til aspektene som er nevnt i de fem første delspørsmålene, inkluderte spørsmålet et åpent tekstfelt med andre forhold ved CAS. 27 respondenter la igjen et tekstsvar på dette spørsmålet. Det som går igjen mest i disse tekstsvarene er god administrativ støtte fra CAS. Videre trekker forskerne fram et avslappet, hyggelig arbeidsmiljø ved CAS frem som et forhold de har dratt nytte av. I en utvidelse av dette nevnes også inspirerende faglige diskusjoner og tilrettelegging for konsentrert arbeid som sentrale forhold.



**Figur 3.2 Prosentfordeling av svar på spørsmål 2 (N = 124)**

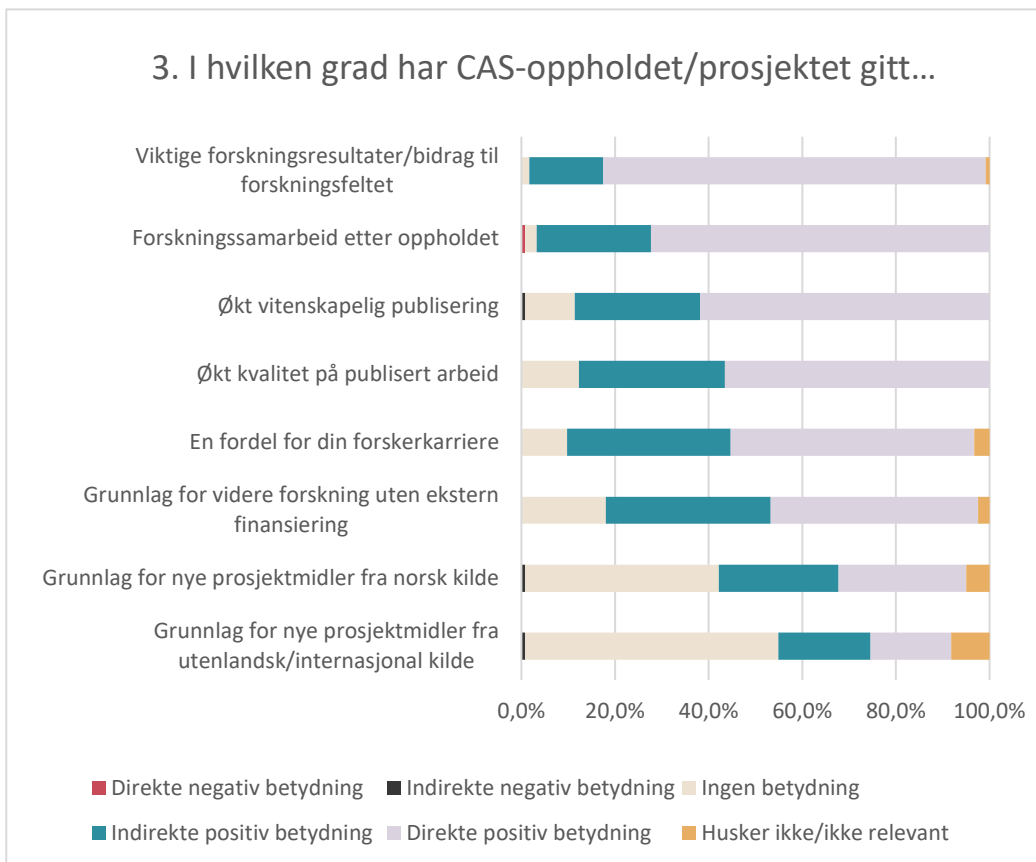
Spørsmål 3 i undersøkelsen til forskere spurte om hva CAS-prosjektet har ført til, med fokus på bidrag til forskningsfeltet, publisering, og grunnlag for videre forskning. Den første påstanden som respondentene skulle ta stilling til var i hvilken grad betydningen av CAS-oppholdet har bidratt til viktige forskningsresultater eller bidrag til forskningsfeltet. Her svarer respondentene nesten utelukkende at CAS-oppholdet har hatt direkte eller indirekte positiv betydning. Svarene for neste påstand, forskningssamarbeid etter oppholdet, er også i meget stor grad positive, der om lag 70 % av respondentene svarer at CAS-oppholdet har hatt direkte positiv betydning for videre forskningssamarbeid, og omtrent 25 % har svart at oppholdet har hatt indirekte positiv betydning.

Påstand tre og fire handler om økt vitenskapelig publisering og kvaliteten på publisert arbeid. Svarene er fordelt ganske likt for disse to påstandene, der om lag 15 % av respondentene svarer at CAS-oppholdet ikke har hatt noen betydning for publiseringsaktiviteten, mens rundt 60% svarer at CAS-oppholdet har hatt direkte positiv betydning for deres publiseringsaktivitet og kvaliteten på publisert arbeid

(litt i overkant av 60 % svarer dette om økt publiseringsaktivitet, og litt i underkant av 60 % om kvalitet på publisert arbeid). 20-25 % av respondentene svarer at CAS-oppholdet har hatt indirekte positiv betydning for publiseringsaktiviteten deres og kvaliteten på arbeidet. Videre har omtrent 85 % av respondentene svart at CAS-prosjektet har hatt direkte eller indirekte positiv betydning for deres forskerkarriere.

De tre siste påstandene handler om hvorvidt CAS-oppholdet har hatt betydning for videre forskning fra forskjellige finansieringskilder. Omtrent 40 % av respondentene oppgir at CAS-oppholdet har hatt direkte positiv betydning for grunnlag for videre forskning uten ekstern finansiering, og omtrent 40 % av respondentene oppgir at oppholdet har hatt indirekte positiv betydning på det samme. Omtrent 20 % har svart at CAS-oppholdet ikke har hatt noen betydning for videre forskning uten ekstern finansiering. På spørsmålet om CAS-oppholdet har gitt grunnlag for nye prosjektmidler fra norske kilder, har litt over 50 % svart at det har hatt indirekte eller direkte positiv betydning for nye prosjektmidler. I den siste påstanden i spørsmål tre, spurte vi om CAS-oppholdet har gitt grunnlag for nye prosjektmidler fra utenlandske eller internasjonale kilder. Her har om lag 55 % svart at oppholdet ved CAS ikke har hatt noen betydning, men rundt 40 % har svart at CAS-oppholdet har hatt indirekte eller direkte positiv betydning.

Fra svarene på dette spørsmålet ser det ut til at CAS-opphold har hatt stor betydning for mange av forskerne som har vært der, og i aller størst grad har det gitt viktige forskningsresultater og bidrag til forskningsfeltene som CAS-forskerne har jobbet innenfor, og forskningssamarbeid etter endt opphold ved senteret. Halvparten av respondentene vurderer at CAS-oppholdet har hatt en innvirkning på videre finansiering fra norske kilder og litt under halvparten fra utenlandske kilder. Hvis disse svarene reflekterer at forskerne har fått *tilslag* på ytterligere finansiering, må andelen sies å være høy, ettersom det generelt er høy konkurranse og lav tilslagsrate på prosjektmidler for grunnforskning.



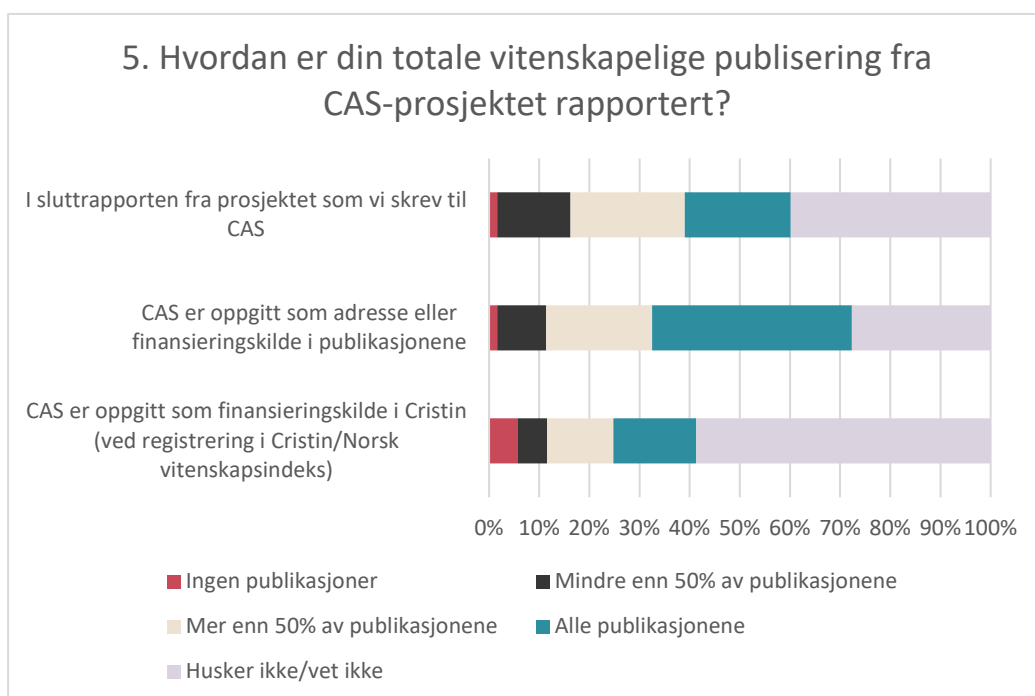
**Figur 3.3 Prosentfordeling av svar på spørsmål 3 (N = 124)**

Spørsmål fem i undersøkelsen til forskerne spurte om hvordan deres vitenskapelige publisering fra CAS-prosjektet er rapportert. I dette spørsmålet skulle respondentene oppgi omtrent hvor stor andel av publikasjonene som var rapportert på forskjellige måter. Første delspørsmål spør om publiseringen er rapportert i sluttrapporten fra prosjektet som prosjektgruppa skrev til CAS. Her har omtrent 40 % av respondentene svart at mer enn 50 % eller alle publikasjonene er rapportert slik, og 40 % har svart husker ikke/vet ikke. Nesten 80 % av de som svarte «husker ikke/vet ikke» på dette spørsmålet, er registrert som fellows. Det er gruppeleder som har ansvar for sluttrapporten som sendes til CAS, det er derfor logisk at de som har vært fellows ved CAS-prosjekter ikke nødvendigvis deltok i rapporteringen av publikasjoner.

For delspørsmål to, som spør om CAS er oppgitt som adresse eller finansieringskilde i publikasjonene, svarer om lag 60 % av respondentene at dette stemmer for over 50 % av publikasjonene eller at CAS er oppgitt som adresse eller finansieringskilde i alle publikasjonene fra prosjektet, mens omtrent 30 % svarer husker

ikke/vet ikke. Av disse er i overkant av 70 % registrert som fellows. Igjen er det mulig at dette ikke var fellows ved prosjektene sitt ansvar.

For siste delspørsmål, som spør om CAS er oppgitt som finansieringskilde i Cristin (ved registrering i Cristin/Norsk vitenskapsindeks), svarer i underkant av 20 % at dette stemmer for alle publikasjonene<sup>11</sup>. Nesten 60 % av respondentene har svart husker ikke/vet ikke på spørsmålet om CAS er oppgitt som finansieringskilde i Cristin. Dette kan skyldes at respondenten selv ikke var ansvarlig for registrering i Cristin. Registrering av publikasjoner i Cristin gjøres som regel av én person, på vegne av alle medforfatterne.



**Figur 3.4 Prosentfordeling av svar på spørsmål 5 (N = 124)**

Spørsmål seks i undersøkelsen handlet om hvorvidt opphold ved CAS egner seg for forskjellige forskningsfelt. Dette spørsmålet besto av åtte påstander der respondentene skulle ta stilling til i hvilken grad CAS egner seg for deres forskningsfelt for hver påstand.

For den første påstanden, «å fasilitere flerfaglig forskning», svarte i overkant av 50 % av respondentene at opphold ved CAS i høy grad eller svært høy grad egner seg for dette. Ytterligere 30 % svarte at et opphold ved CAS egner seg for deres forskningsfelt «i noen grad» for fasilitering av flerfaglig forskning, mens 10 %

<sup>11</sup> Det var ikke mulig å registrere Senter for grunnforskning som finansiell bidragsyter i Cristin før 2019.



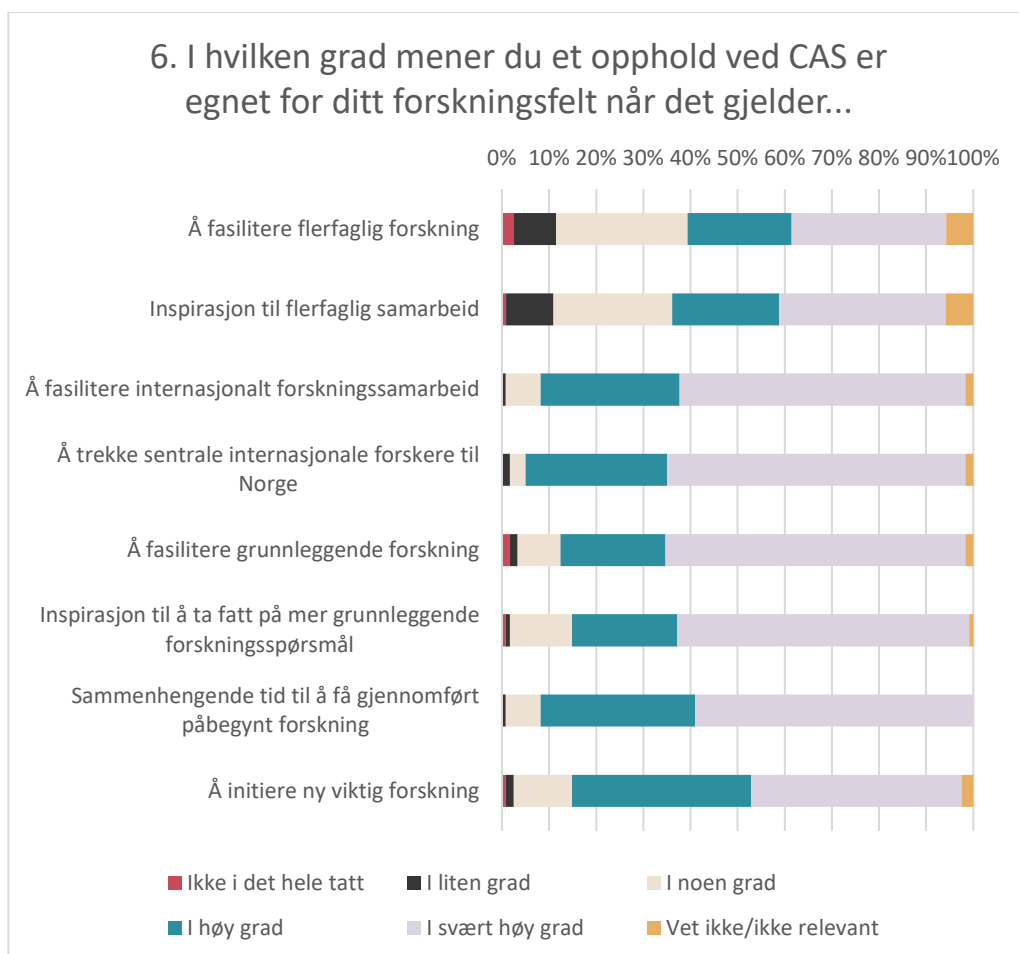
svarte at det ikke egner seg. Svarfordelingen er omtrent lik for delspørsmål to, «inspirasjon til flerfaglig samarbeid».

De to neste delspørsmålene handler om internasjonalt forskningssamarbeid. På både delspørsmål tre, som spør om opphold ved CAS egner seg for forskningsfeltet når det gjelder «å fasilitere internasjonalt forskningssamarbeid», og delspørsmål fire «å trekke sentrale internasjonale forskere til Norge», svarer rundt 90 % av respondentene at opphold ved CAS i høy grad eller svært høy grad egner seg for dette.

Delspørsmål fem og seks spør om opphold ved CAS egner seg for forskningsfeltet når det gjelder «å fasilitere grunnleggende forskning» og «inspirasjon til å ta fatt på mer grunnleggende forskningsspørsmål». På disse to delspørsmålene er også svarfordelingen i stor grad lik. Om lag 85 % av respondentene svarer at et opphold ved CAS i høy eller veldig høy grad egner seg når det gjelder fasilitering og inspirasjon til grunnleggende forskning.

Respondentene er også i stor grad enige i at et opphold ved CAS egner seg godt for deres forskningsfelt når det gjelder «sammenhengende tid til å få gjennomført påbegynt forskning». For siste delspørsmål har omtrent 80 % svart at opphold ved CAS i høy eller svært høy grad egner seg for deres forskningsfelt når det gjelder «å initiere ny forskning».

De fleste respondentene er altså enige i at CAS egner seg godt for deres forskningsfelt spesielt når det gjelder internasjonalt forskningssamarbeid, grunnleggende forskning og tid til å få gjennomført forskning.



Figur 3.5 Prosentfordeling av svar på spørsmål 6 (N = 122)

## 3.2 Tematisk analyse tekstsvaer

Tre av spørsmålene i undersøkelsen som ble sendt til forskere ga respondentene mulighet til å skrive inn fritekst. For disse spørsmålene har svarene blitt kodet etter tema. Svarene varierer i lengde og omfang, og noen har dermed blitt kodet innenfor flere temaer, mens andre kun omhandlet ett tema. Svarene fra fritekstfeltene er basert på respondentenes erfaringer fra tiden ved CAS, som strekker seg tilbake til 2003. Det betyr at CAS kan ha utviklet seg siden respondentens opphold ved CAS og oppfatningene ikke samsvarer med senterets nåværende virksomhet.

### *Betydning av opphold ved CAS*

Det første fritekstspørsmålet lyder som følger:

*«Spørsmål 4. Vennligst utdyp hvordan CAS hadde betydning for punktene over, f.eks. om det var et direkte resultat av CAS-oppholdet/prosjektet eller indirekte/via noe som kom i stand under oppholdet, og om det samme kunne vært oppnådd på en annen måte/uten CAS-prosjektet»*

59 av respondentene skrev et frittekstsvar på dette spørsmålet, altså 48 % av respondentene. På dette spørsmålet handlet hele 25 kommentarer om hvordan CAS-oppholdet hadde positiv betydning for faglig samarbeid. 16 kommentarer handlet om internasjonalt samarbeid, der en respondent beskriver sin opplevelse slik:

*«CAS-oppholdet var et fantastisk produktivt forskningsår som gjorde det mulig å samarbeide med ledende forskere internasjonalt, bygge nettverk og fordype seg i et tema som ga støtet til mange publikasjoner og nye prosjekter. Jeg holder fortsatt kontakten med de fleste grupped medlemmene.»*

Dette svaret underbygger også hvordan CAS tilrettelegger for nettverksbygging også utover det faglige samarbeidet i prosjektene. Ytterligere 16 kommentarer handlet om dette. 18 kommentarer handlet om at CAS var avgjørende for forskningsaktivitet videre, blant annet for tilslag på søknader om videre finansiering eller finansiering i andre prosjekt, og utvidet kompetanse som følge av CAS-oppholdet. 15 kommentarer handlet om at CAS var helt avgjørende for forskningsprosjektet, og at det ikke hadde vært mulig å gjennomføre det uten CAS, med støtten og rammene som tilbys der.

### **Fagtilpasning**

Spørsmål syv er formulert slik:

*«Spørsmål 7. Vennligst utdyp dine inntrykk av hvordan CAS fungerer for forskning og forskere på ditt felt, både forhold som er bra og det som eventuelt ikke er tilpasset ditt felt»*

52 av respondentene svarte på dette spørsmålet, som gir en svarprosent på 42 %. 19 av kommentarene handlet om at CAS fungerer godt for å fasilitere felles forskning og tverrfaglighet. En respondent skriver «Siden mitt felt krever lite infrastruktur, og samtidig tjener mye på tett samarbeid over tid, gir CAS meget god uttelling». 7 kommentarer sier dog at flerfaglighet ikke fungerte så godt som kanskje var ønsket, men at dette også handler om sammensetningen av prosjektgruppene, ikke nødvendigvis mangel på tilrettelegging for tverrfaglighet. Videre trekker noen kommentarer frem at muligheten for å arbeide tverrfaglig varierer mellom fagfelt, og at det eksempelvis oppleves som utfordrende å få til tverrfaglig forskning mellom humaniora og naturvitenskap. En respondent forklarer mangelen på tverrfaglighet slik:

*«Mulighetene for tverrfaglighet er til stede, men mange av gruppene er lite tverrfaglige. Vår ville trolig ha tjent på større interfakultær bredde.»*

Tidsbruk og mulighet for fordypning er også noe som går igjen, hele 15 kommentarer handlet om hvor viktig denne muligheten til fordypning og konsentrasjon er. Videre handlet 11 kommentarer om at internasjonal tilknytning på prosjektene fungerte bra, og ytterligere 11 kommentarer handlet om at CAS bidro til inspirasjon. Den administrative støtten ved senteret trekkes også frem i 9 av kommentarene.

### *CAS i fremtiden*

Det siste fritekstspørsmålet handlet om hvordan forskerne som har vært på CAS mener at senteret bør innrettes i fremtiden. Det er formulert slik:

*«Spørsmål 8. Det kan være andre muligheter og behov i dagens forskningssamfunn enn da CAS ble opprettet på 1990-tallet. Hvordan mener du CAS bør innrettes i fremtiden? Hvordan ønsker du f.eks. at betingelser og vilkår for tildeling av prosjekt/CAS-opphold skal være, hva bør være CAS sine målgrupper og faglige profil, hva slags grupper bør få opphold ved CAS, er det behov som du og ditt fagmiljø ikke får dekket andre steder?»*

På dette spørsmålet fikk vi 54 svar, som gir en svarprosent på 44 %. Om lag 15 kommentarer handler om at CAS er bra som det er, og at nåværende praksis bør videreføres. Videre trekkes både muligheten for dybde og fokus og grunnforskningsprofilen frem som sentrale aspekter ved CAS som bør vernes om. En respondent formulerer det slik «grunnforskning er alltid under press og [betydningen av] det å ha kontinuitet over tid til slik forskning [må] ikke undervurderes». I tekstsvarene for dette spørsmålet er det også en del som nevner at forskere ved universiteter, spesielt de som befinner seg i geografisk nærhet til CAS, ikke er tilstrekkelig skjermet fra undervisningsplikter og liknende, og derfor ikke får viet fullt fokus til prosjektet de deltar i ved CAS. Andre trekker frem viktigheten av støtteordninger for forskere som kommer fra institusjoner som befinner seg langt unna CAS, slik at de har mulighet til å ta med seg familie til Oslo for å delta i prosjekt ved CAS. Flere nevner også at det er nødvendig å sikre muligheter ved CAS for juniorforskere og ph.d.-stipendiater<sup>12</sup>, og at det tilstrebes mangfold på alle områder.

CAS omtales i flere av kommentarene som en unik mulighet, blant annet formulerer en respondent svaret sitt slik: «det som er spesielt med CAS er at en får tid til

---

<sup>12</sup> Det bør påpekes at CAS oppfordrer alle forskningsgrupper til å inkludere juniorforskere og stipendiater i sine utlysninger.

fordypning og læring fra de andre. Et slikt tilbud kjenner jeg ikke finnes annetsteds». Muligheten til å kunne være på CAS og jobbe tett med andre forskere på samme prosjekt uten forstyrning fra andre oppgaver er noe flere opplever som sjeldent i akademia.

### 3.3 Sammenstilling

I flervalgsspørsmålene fremkommer det at respondentene i stor grad er enig i at et CAS-opphold er sentralt med tanke på flere aspekter som tilrettelegger for grunnforskning. Blant annet svarte mange av respondentene at CAS-oppholdet i stor grad egnet seg for å trekke sentrale internasjonale forskere til Norge, å fasilitere grunnleggende forskning, og for sammenhengende tid til å få gjennomført påbegynt forskning. Dette er også aspekter som trekkes frem i tekstsvarene fra undersøkelsen. CAS' betydning for internasjonalt samarbeid i prosjektene er nevnt i hele 16 kommentarer i spørsmål fire, og i 11 kommentarer i spørsmål syv. Videre trekkes det frem i 11 kommentarer at det er viktig at grunnforskningsprofilen ved CAS beholdes og videreføres, da dette oppleves som en relativt unik mulighet. Tidsbruk går også igjen i tekstsvarene fra undersøkelsen, og på spørsmål syv handler hele 15 kommentarer om at CAS fungerer godt med tanke på å gi tid til fordypning.

Generelt virker inntrykket fra forskere som har hatt opphold på CAS positivt, dette fremgår både av svarene på flervalgsspørsmålene og fra tekstsvarene i undersøkelsen. I tillegg til tilrettelegging av det faglige trekkes blant annet administrasjonen ved CAS frem som et særs positivt aspekt ved opplevelsen. Videre har flere av forskerne trukket frem det sosiale miljøet og atmosfæren ved CAS som inspirerende og hyggelig. Overordnet virker forskernes inntrykk av oppholdet ved CAS svært positivt.

## 4 Partnerinstitusjonene

For å få innsikt om hvordan samarbeidet med CAS fungerer sett fra institusjonenes side, har vi også sendt en kort undersøkelse bestående av fem spørsmål til CAS sine partnerinstitusjoner. Partnerne hadde mulighet til å svare enten skriftlig eller muntlig på spørsmålene. Vi sendte ut spørsmålene til alle CAS sine 16 partnerinstitusjoner, og mottok svar fra 11 av dem. Partnerinstitusjonene er både universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter, og vi mottok svar fra institusjoner i samtlige kategorier.

Spørsmålene i undersøkelsen handlet om hvorfor institusjonene anser det som viktig å ha en partneravtale med CAS, hvordan de opplever samarbeidet, hvilke tilbakemeldinger de har fått fra sine forskere som har hatt opphold ved CAS, og områder for forbedring som har gått igjen. Det siste spørsmålet var et helt åpent spørsmål med rom for å legge til ytterligere kommentarer. I likhet med fritekstsvarene fra forskerne i kapitlet ovenfor kan partnerinstitusjonenes betraktninger omfatte forhold ved CAS som ligger noe tilbake i tid, og som kan være endret i et-tertid.

### 4.1 Verdien av samarbeidsavtalen

Det første spørsmålet som ble sendt ut til partnerinstitusjonene handlet om hvorfor de mener at en samarbeidsavtale med CAS er viktig for institusjonen. Mange av partnerinstitusjonene nevner vektleggingen av nysgjerrighetsdrevet, grunnleggende forskning som et sentralt kriterium for avtalen med CAS. Det nevnes at mulighetene ved CAS er relativt unike, og en god mulighet for å bedrive grunnleggende forskning med gode betingelser. Det trekkes frem at muligheten for å fordype seg i ett prosjekt, med uforstyrret tid til forskning, er spesielt verdifullt, og at administrativ støtte fra CAS er sentralt for å muliggjøre dette.

Videre understrekes det at nettverksbygging og muligheten for forskningssamarbeid både i Norge og internasjonalt gjør CAS-opphold svært attraktivt. Styrkede forskningsmiljøer ved institusjonene trekkes frem som et positivt utfall av CAS-opphold, som får ringvirkninger for den enkelte forsker og for institusjonen.

Flere institusjoner nevner også at opphold ved CAS fungerer som et springbrett for søknader om midler fra andre kilder, for eksempel fra European Research Council (ERC). Dette begrunnes både med prestisje i det å ha hatt et opphold ved CAS, og fordi oppholdet gir en god faglig plattform for å kunne utarbeide nye prosjekter.

Et annet tema som går igjen i svarene fra flere partnerinstitusjoner er at partnerne opplever samarbeidsavtalen med CAS som et strategisk viktig virkemiddel for institusjonens satsninger, spesielt på forskning. Flere institusjoner oppgir at samarbeidet med CAS passer godt inn i deres langsiktige planer om å fremme banebrytende og fremragende forskning. En partner beskriver viktigheten av samarbeidet med CAS slik: «Det er viktig at det finnes ulike ordninger som fremmer grunnforskning og som anerkjenner at det er ulike rammer rundt forskning som kan lede til fremragende forskning.» CAS sin status som en uavhengig og tverrfaglig institusjon trekkes frem som sentralt for samarbeidet av flere av partnerne.

## 4.2 Samarbeidet med CAS

Spørsmål to i undersøkelsen til partnerinstitusjonene handlet om hvordan institusjonene opplever samarbeidet med CAS. Her trekkes blant annet god informasjonsflyt fra CAS sin side frem som noe som fungerer godt. Partnerne svarer at de opplever at de blir godt informert om nye muligheter og arrangementer ved CAS, og at de holdes orientert om hva som skjer.

Flere institusjoner trekker også frem at de opplever dialogen med CAS som konstruktiv, og at CAS viser fleksibilitet i møte med sine partnerinstitusjoner, og hvilke utfordringer institusjonene står overfor. Samtidig rapporterer spesielt forskningsinstitutter at det er utfordrende for deres forskere å benytte seg av mulighetene CAS tilbyr, gitt krav om institusjonell medfinansiering. De oppgir at dette passer dårlig med instituttens finansieringsmodell, som skiller seg betraktelig fra universitetsmodellen, som har vesentlig høyere basisfinansiering og er mindre avhengig av eksternfinansierte prosjekter.

Partnerinstitusjonene rapporterer også at de mottar positive tilbakemeldinger om CAS fra sine forskere som har eller har hatt opphold ved senteret. De melder om god oppfølging, og de føler seg godt ivaretatt ved senteret.

Enkelte institusjoner peker på visse utfordringer med samarbeidet. Blant annet oppleves lang tidshorison som en utfordring, ettersom det tar lang tid fra man søker til det tas en beslutning, og da kan en ofte være bundet opp i andre prosjekter<sup>13</sup>. Dette kan være spesielt utfordrende for institusjoner som bedriver undervisning, der de aktuelle forskerne også har undervisningsplikter som må ivaretas.

---

<sup>13</sup> CAS endret tiden mellom utvelgelse til oppstart, fra to til ett år, i 2019.

Planlegging og undervisningskabler blir dermed mer utfordrende å lande for institusjonene.

Flere av de store institusjonene rapporterer om lavere søknadsaktivitet til CAS de siste årene, men er usikre på hva dette skyldes. Det pekes på utskiftninger i ledelse og manglende opplysningsarbeid som mulige årsaker. Nye ledere både på universitets-, fakultets- og instituttnivå er kanskje ikke like «godt oppdratt» i hvilke muligheter som finnes på CAS for forskerne ved deres enheter, og begrenser på denne måten engasjement rundt CAS og initiering av søknader. Dermed er det kanskje ofte de samme fagmiljøene som tidligere har hatt forskere på opphold hos CAS som søker. Flere institusjoner rapporterer at forskere som har vært på CAS ofte anbefaler kollegaer om å søke, og at ordet ofte spres innad i forskningsgrupper på denne måten.

### 4.3 Tilbakemeldinger fra forskere

Spørsmål tre i undersøkelsen til partnerinstitusjonene handlet om hvilke tilbakemeldinger de har fått fra sine forskere som har vært eller er på CAS. Mange av institusjonene forteller at de stort sett har fått positive tilbakemeldinger fra sine forskere, og det legges vekt på at det er spesielt verdifullt å kunne samle et team av forskere sammen ved senteret. Videre trekkes nettverksbygging frem som en viktig del av CAS-oppholdet, og at man får mulighet til å samarbeide med forskere på toppnivå. Flere institusjoner påpeker at muligheten til å arbeide med forskning uten forstyrrelser fra andre akademiske forpliktelser har gitt positive ringvirkninger i mange år etterpå.

Flere påpeker også at arbeidsmiljøet ved CAS stimulerer til forskningsaktivitet. Flere institusjoner forteller at deres forskere som har hatt opphold ved CAS, forteller om et sosialt og godt miljø ved senteret. Videre trekkes tilrettelegging og oppfølging fra administrasjonen ved CAS frem som en bidragsyter. Flere forteller også at de opplever oppholdet som inspirerende for videre forskning.

Nytteverdien av CAS-opphold virker også å gå langt utover selve oppholdet, og mange forteller at nye samarbeidskonstellasjoner, utvidet nettverk, og muligheten til å jobbe konsentrert med ett prosjekt har ført til utarbeidelse av søknader på nye prosjekter, spesielt ERC-prosjekter og senter for fremragende forskning. Institusjonene forteller også at de ser forskerne sine lykkes med tilslag på søknader om nye prosjekter etter endt CAS-opphold, og at dette oppleves som svært positivt, både for den enkelte forsker, for fagmiljøet rundt forskeren, og for hjemmeinstitusjonen.

Et par partnerinstitusjoner forteller at det også finnes utfordringer knyttet til et CAS-opphold for deres forskere. Blant annet trekkes det frem at det kan være



utfordrende å flytte til Oslo for et CAS-opphold dersom man ikke allerede bor der, spesielt om man har forpliktelser knyttet til barn og familie. Særlig gjelder dette forskere som har unge barn, som krever mer tilstedeværelse. Dette kan skape en krevende logistikk, uansett om man flytter med seg hele familien eller velger å pendle. Her peker noen institusjoner på at Young CAS Grant er et velkomment tilskudd, som en mer fleksibel ordning enn CAS Research Grant.

## 4.4 Områder for forbedring

I svarene på spørsmål fire i undersøkelsen til partnerorganisasjonene, som handlet om områder for forbedring som går igjen, og som bør tas tak i, er det noen hovedtemaer som svarene kan deles inn i.

### 4.4.1 Finansiering

Mange av instituttene trekker frem finansieringsordninger som en utfordring, dog på noe forskjellige måter. Forskningsinstituttene påpeker at dagens CAS-modell tar utgangspunkt i at forskere skal ha lengre opphold ved senteret, og at dette er utfordrende å få til når man ikke har mulighet for frikjøp av forskere fra andre forpliktelser. Derfor kan det bli vanskelig for prosjektmedlemmer utenfor UH-sektoren å delta i CAS-prosjekter over lengre tid. Instituttene påpeker at det er svært vanskelig å innvilge CAS-opphold til deres forskere under budsjettmodellen de har på instituttet.

Finansieringsutfordringer gjelder også eksterne prosjektmedlemmer, som ikke har samme grunnlag for finansiering som forskerne fra partnerinstitusjonene, og dermed må opprettholde andre akademiske aktiviteter. De blir ikke skjermet fra eksempelvis undervisningsplikter i samme grad som forskere ved partnerinstitusjoner skal. Disse kommentarene må leses som et ønske om styrket finansiering for frikjøp til eksterne prosjektmedarbeidere for lengre perioder<sup>14</sup>.

Kostnadsfordelingen mellom CAS og partnerinstitusjonene trekkes også frem som en utfordring av universitetene. Institusjonene må i dag dekke hele kostnaden ved frikjøp av forskere som har CAS-prosjekt. Det argumenteres at en annen kostnadsfordeling kan føre til økt villighet til å tilrettelegge for søking til CAS ved institusjonene, både på institusjons-, fakultets- og instituttnivå. Det trekkes også frem at dette er spesielt viktig i lys av at handlingsrommet i UH-institusjonenes budsjetter er under press.

---

<sup>14</sup> Kommentarene kan også gjelde begrensninger om frikjøp som ligger tilbake i tid.

#### 4.4.2 Utfordringer knyttet til stillinger

Flere institusjoner fremhevet også noen utfordringer knyttet til stillinger i forbindelse med CAS-prosjekter. Disse er stort sett meget konkrete tilbakemeldinger. Det nevnes blant annet at postdoktorer i en forskergruppe ved CAS ofte er prisgitt gruppeleder, og har liten tilknytning til gruppelederens hjemmeinstitusjon, som de selv kanskje kun har en formell tilknytning til. Mer tydelig oppfølging av postdoktorer ved CAS er ønskelig.

Det nevnes også at det ønskes utvidede rammer for å kunne finansiere ph.d.- og postdoktorstillinger i forbindelse med CAS-prosjekter for å kunne få større arbeidskapasitet. Dette er spesifikt nevnt som en utfordring i fagfelt som har høyere driftskostnader forbundet med forskningsinfrastruktur, og at finansieringen for slike prosjekter bør ta høyde for at de både behøver midler til driftskostnader og ph.d.- og postdoktorstillinger.

#### 4.4.3 Synergier mellom partnerinstitusjoner og CAS

Flere institusjoner nevner også at det er en viss fare for at CAS blir for individuelt, og at det gagnar hjemmeinstitusjonene for lite. De ønsker at det legges ned et arbeid for å legge til rette for synergier mellom CAS og moderinstitusjonene. Dette oppgis som viktig for å skape fremragende forskningsmiljøer ved CAS' partnerinstitusjoner. Dette kan også argumenteres å gagne CAS på lang sikt, ved at institusjonene blir mer villige til å oppfordre sine forskere til å søke CAS om de føler at det gir noe tilbake til institusjonen utover prestisjen et CAS-prosjekt bærer med seg.

Det trekkes også frem at det hviler et felles ansvar på CAS og partnerinstitusjonene for å formidle hvilke muligheter som finnes på CAS for forskjellige forskergrupper.

#### 4.4.4 Fleksibilitet

En del institusjoner nevner at fleksibilitet, eller manglende fleksibilitet i rammene for arbeidet som tilbys ved CAS, er en utfordring. Blant annet at det er ønskelig med mer fleksibilitet i hvordan forskningstermin knyttet til opphold ved CAS tas ut, slik at det er mulig for flere forskere å benytte seg av ordinær forskningstid i sine stillinger i forbindelse med CAS-prosjekt.

Partnerinstitusjonene i instituttsektoren ønsker seg også mer fleksibilitet i ordningen. Det nevnes ønske om bedre tilrettelegging for kortere opphold kan være et alternativ som kan gjøre det mulig for deres forskere å delta i prosjekt ved CAS.

Videre nevnes utfordringer knyttet til tolkningen av velferdstilbudene ved CAS, spesielt reise og opphold for familie, og tilrettelegging for barn. Noen etterlyser

mer fleksibilitet for å imøtekomme forventninger og behov fra forskerne. Dette kan bli en barriere for å få internasjonale forskere til Norge i forbindelse med CAS-prosjekt, og være negativt for prosjektene.

Noe som trekkes frem som en positiv endring for å tilrettelegge for deltakelse er Young CAS Grant. Denne ordningen oppleves som mer fleksibel og dynamisk, og som et tiltak som muliggjør deltakelse for yngre forskere som må balansere prioriteringer i forhold til små barn, tilstedeværelse ved hjemmeinstitusjonen og geografiske utfordringer.

#### **4.4.5 Utfordringer knyttet til fagfelt**

Fagmiljøer som bedriver eksperimentell forskning i større grad enn teoretisk forskning har andre behov knyttet til driftsmidler for å kunne gjennomføre slike eksperimenter, eksempelvis utgifter knyttet til laboratorie- og feltforsøk, og bruk av forskningsinfrastrukturer. Disse forskningsmiljøene er ofte avhengig av fysisk utstyr, og det kan være en utfordring eller barriere å søke CAS fordi man må forlate sitt viktigste arbeidsverktøy, nemlig laboratoriet. Det trekkes frem av institusjonene at dette absolutt er mulig å løse, men det er mer krevende enn for teoretisk orienterte forskningsmiljøer. Spesielt gjelder dette yngre forskere innenfor eksperimentelle forskningsfelter der tilstedeværelse på laboratoriet oppleves som avgjørende i de første årene av karrieren. Dermed blir terskelen for å forlate laboratoriet for å ha et opphold et annet sted høyere. Dette kan forsterkes av geografiske avstander for institusjoner som befinner seg utenfor Oslo, der logistikk blir en ekstra barriere. Igjen kan dette spesielt ramme yngre forskere negativt, spesielt de som har barn eller andre familieforpliktelser i tillegg. Dette oppleves som mer fleksibelt og dynamisk på Young CAS Grant-ordningen, men det er en utfordring at det er få som vet om dette.

#### **4.4.6 Andre tema**

Andre tema som ble trukket frem som områder for forbedring handlet blant annet om nytten av tilbakemeldinger på søknader til Young CAS Grant, for å gi institusjonene mulighet til å gi sine forskere konstruktive tilbakemeldinger.

Et siste tema handlet om viktigheten i at CAS har tett kontakt med departementene og statsforvaltningen. Dette er spesielt viktig i en tid preget av økende usikkerhet. Det trekkes frem at internasjonalt forskningssamarbeid blir stadig mer utfordrende å tilrettelegge for, uansett fagområde.

## 4.5 Øvrige kommentarer

Det siste spørsmålet vi stilte til partnerinstitusjonene var et åpent spørsmål dersom de hadde noe å tilføye, som ikke ble dekket av de første fire spørsmålene. Flere institusjoner kommenterte her at begge CAS-ordningene, både CAS Research Grant og Young CAS Grant er attraktive ordninger som bør videreføres, og at de var takknemlige for at institusjonen har en partneravtale med CAS. Det ble også trukket frem at det virker å være et veldig godt tiltak for forskerkarrierer, men at slik det er innrettet i dag, er det ikke mulig for alle CAS' partnerinstitusjoner å dra nytte av avtalen og mulighetene som tilbys via denne.

Det etterspørres av flere institusjoner flere muligheter for å delta digitalt. Dette gjelder både informasjonsmøter, som gjerne kan tas opp og legges ut i ettertid, slik at forskere kan holdes orientert om aktuelle utlysninger og muligheter for å sende søknad. Videre er det også nevnt at det hadde vært fint med digitale arrangementer ved CAS. Det arrangeres mange spennende arrangementer ved CAS, som forskere i hele landet har interesse av å få med seg. Med travle hverdager er det ikke alltid mulig å reise til Oslo for å møte opp på arrangementer på CAS, spesielt for de som befinner seg lenger unna. Digital strømming hadde således vært et geografisk utjevneende tiltak for å tilrettelegge for at flere kan delta på CAS' arrangementer.

Til sist nevnes det at CAS er en god mulighet for forskere, men det er en smal ordning. Det brukes mye midler på relativt få forskere, og i en tid med strammere økonomi er det kanskje ikke mulig å beholde en slik ordning. Likevel fremheves det at det er stor verdi i å ha diversitet i virkemidler for forskerkarrierer.

## 4.6 Oppsummering

Mange av institusjonene nevner blant annet muligheten til å bedrive nysgjerrighetsdrevet grunnforskning som et sentralt kriterium for samarbeidsavtalen med CAS. Videre trekkes det frem at fokus på forskning og virkemidler som legger til rette for dette passer med institusjonenes strategier, og at CAS-samarbeid sånn sett er strategisk viktig. CAS-prosjekter fungerer også ofte som springbrett til nye forskningsmidler, ifølge institusjonene. Dette begrunnes delvis i at det ligger prestisje i å ha hatt et opphold ved CAS, sammen med gode arbeidsforhold som er tilrettelagt dybdearbeid.

Institusjonene opplever samarbeidet med CAS som godt, de føler seg godt orientert og informert om muligheter og arrangementer, men flere påpeker at det hadde vært nyttig om møter og faglige arrangementer ble gjort tilgjengelige digitalt, eller åpnet for hybrid deltakelse, for å sørge for at partnerinstitusjoner utenfor Oslo også fikk muligheten til å delta. Likevel melder flere institusjoner om lavere søknadsaktivitet til CAS de siste årene, og understreker at institusjonene og CAS har et felles ansvar for å formidle mulighetene ved senteret ut i fagmiljøene.

Det spekuleres også i om utskiftninger i ledelse ved institusjonene også er en årsak til lavere søknadsaktivitet, at de selv ikke er klar over hvilke muligheter som finnes ved CAS.

Fra institusjonene meldes det om gode tilbakemeldinger fra forskere som har hatt CAS-opphold, der spesielt administrasjonen trekkes frem som et veldig positivt aspekt av oppholdet, i tillegg selve arbeidsmiljøet på senteret. Institusjonene påpeker at CAS-opphold har ringvirkninger utover i fagmiljøene, men noen uttrykker samtidig en bekymring over at CAS-prosjekter ikke alltid forankres nok ved hjemmeinstitusjonen, og understreker at det er viktig at partnerinstitusjonene også får noe igjen for å sende sine forskere til CAS. Videre trekkes kostnadsfordelingen mellom partnerinstitusjonene og CAS frem som en utfordring, og flere ønsker å revidere denne fordelingen for at flere forskere ved CAS sine partnerinstitusjoner vil ha en reell anledning til å benytte seg av mulighetene som eksisterer ved CAS.

CAS trekkes også frem som en dynamisk institusjon som tar til seg tilbakemeldinger og gjør endringer basert på det partnerne rapporterer. Young CAS trekkes frem som et resultat av tidligere tilbakemeldinger og ønske om mer fleksibilitet i ordningene. Denne ordningen omtales av flere partnerinstitusjoner som et velkomment tilbud som fungerer godt for å gi yngre forskere gode muligheter for sin forskningskarriere, og som løser noen av utfordringene knyttet til geografi og logistikk.

## 5 Bibliometrisk analyse

For at forskning skal få en merverdi og komme til nytte for flere enn forskerne selv må den formidles. Dette skjer hovedsakelig gjennom vitenskapelige publikasjoner, som i tillegg til å formidle kunnskapen kan gi oss en indikasjon på omfanget av forskning og hvordan denne kan ha utviklet seg over tid. I en evaluering av CAS er det derfor relevant å undersøke de publikasjonene som kan knyttes til senteret. Vi har derfor identifisert publikasjoner som oppgir CAS som finansjør eller adresse. Mer informasjon om hvordan dette er gjort finnes i underkapittel 2.3.

Underkapittel 5.1 presenterer omfanget av publiseringen og hvordan den fordeles seg over år, fag og antall medforfattere. Underkapittel 5.2 presenterer hvilken innflytelse publikasjonene belyst gjennom ulike siteringsindikatorer. CAS sine resultater sammenlignes med nasjonale, hvor det er hensiktsmessig, for å gi et sammenligningsgrunnlag. Analysene er hovedsakelig basert på siteringsdata som kommer fra WoS og dermed ikke dekker publikasjonene som kun finnes i NVI, men der hvor informasjon om nivåinndeling er brukt dekker analysene kun publikasjonene som finnes i NVI<sup>15</sup>.

Det understrekes igjen at denne analysen, og datagrunnlaget som den bygger på, må ikke leses som det totale omfanget av vitenskapelige publikasjoner som springer ut i fra CAS og at grunnet dekningsgraden i WoS (se delkapittel 2.3) er det skjevheter i representasjonen av ulike fagområder, spesielt humaniora og samfunnsvitenskap.

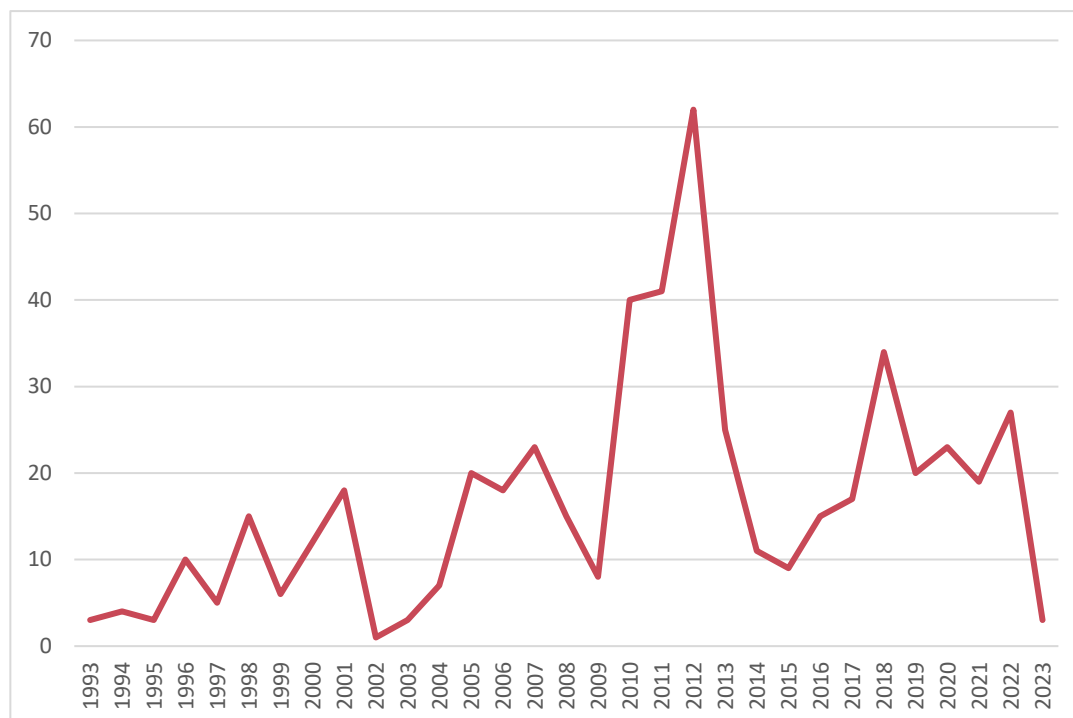
### 5.1 Omfanget av publikasjoner

Figur 5.1 viser antallet av publikasjoner knyttet til CAS og hvordan de fordeler seg over tidsperioden 1993 til 2023, totalt 517. Figuren viser at det er betydelig variasjon i antall publikasjoner per år. Det har vært en økning i antall publikasjoner, men produksjonen av publikasjoner har vært ujevn i hele perioden. Variasjonen i antall publikasjoner per år kan forklares med utskiftingen av hvem som bidrar til

---

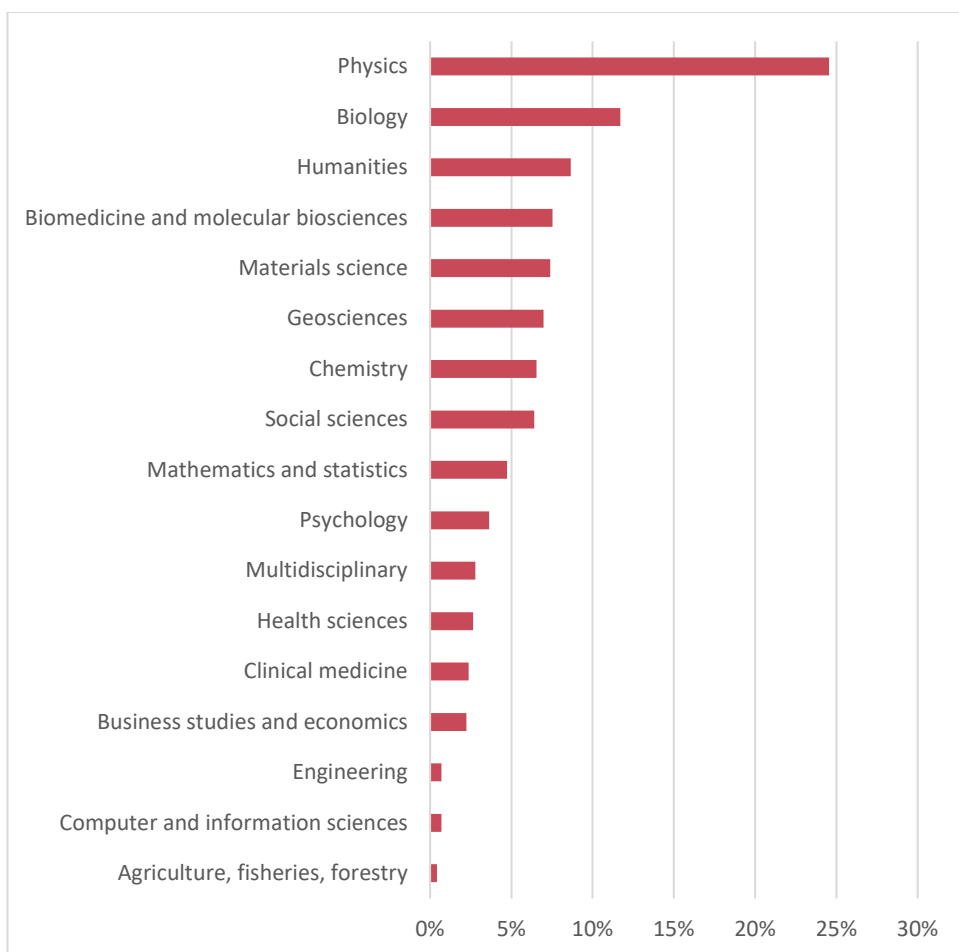
<sup>15</sup> Det er et unntak i 5.2.4, hvor publikasjonene som er eldre enn 2011, er søkt opp i Kanalregisteret. Se 5.2.4 for mer informasjon.

publikasjonene, ettersom det er nye forskere hvert år, hvor mange det er i gruppen og hvilke fagfelt som er representert ved CAS. Det er store forskjeller i publiseringshyppighet mellom ulike fagområder og ulike fagfelt. Det er spesielt en sterk økning fra 2010, med en topp i 2012. Publikasjonene fra 2012 er hovedsakelig innen naturvitenskap, med omtrent 40 % knyttet til fysikk, kun en knyttet til samfunnsvitenskap og ingen til humaniora. Deretter er det reduksjonen i 2014/2015 som peker seg ut.



**Figur 5.1 Fordeling av antall publikasjoner per år fra 1993-2023 (N=517)**

Figur 5.2 viser hvordan publikasjonene fordeles seg på ulike fagområder. Det totale antallet i figuren er høyere enn det totale antallet publikasjoner som ligger til grunn for analysen fordi noen publikasjoner er knyttet til flere fagområder. Figuren viser at det største antallet av publikasjonene er knyttet til fysikk, deretter følger biologi og humaniora. Dette kan reflektere den skjeve dekningen i en av datakildene (se underkapittel 2.3 for mer informasjon), men også faglige forskjeller i publiseringsmønstre.



**Figur 5.2 Prosentandel av publikasjoner per fagområder (N=717)**

Presentasjonen av antall medforfattere er en prosentfordeling av publikasjoner basert på antall medforfattere. Den blir presentert slik fordi det er en liten andel av det totale antallet publikasjoner som har flere enn sju medforfattere. Dog er det én publikasjon som har 202 medforfattere.

Tabell 5.1 viser at det er flest publikasjoner med to eller tre medforfattere, men at det også er en betydelig andel som skrives alene og med fire medforfattere. Etter fire medforfattere, synker antall publikasjoner med flere medforfattere raskere. Grupperingen 'Flere enn 7' representerer publikasjoner med mer enn 7 medforfattere og utgjør en liten andel av publikasjonene. Publikasjonen med mest medforfattere har 202.



**Tabell 5.1 Prosentfordeling av publikasjoner basert på antall medforfattere (N=517)**

Antall forfattere	Prosentandel
1	14 %
2	23 %
3	20 %
4	14 %
5	7 %
6	7 %
7	5 %
Flere enn 7	10 %

## 5.2 Innflytelsen til publikasjonene

Selv om omfanget av vitenskapelig publikasjoner i seg selv ikke er en sikker indikator på kvalitet i forskning, kan siteringer av publikasjonene gjenspeile hvilken innflytelse forskningen har. Dette underkapitlet er basert på publikasjoner i NIB fordi det er de publikasjonene vi har siteringsdata for<sup>16</sup>.

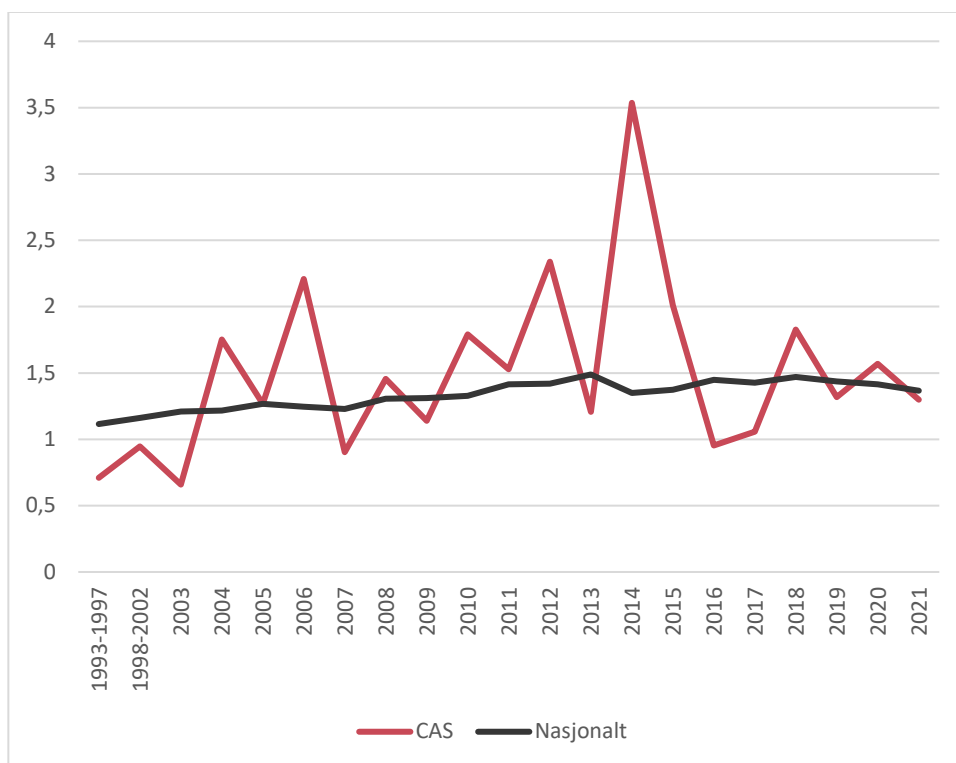
I figur 5.3 og 5.4 er årene 1993 til 2002 gruppert i to perioder (1993-1997 og 1998-2002) fordi de utgjør en mindre andel av publikasjonene. De norske komparative dataene for årene 1993-2002 er også gruppert. Vi utelater også de to siste årene når vi presenterer siteringsindekser fordi disse publikasjonene er for nye til å kunne vurderes siteringsmessig.

Videre presenteres prosentandel av publikasjonene som er innenfor nivå 2 og en liste med de mest siterte publikasjonene fra CAS.

### 5.2.1 Gjennomsnittlig antall siteringer

Siteringshyppighet varierer fra fag til fag, derfor brukes det her en fagnormalisert siteringstelling. Verdensgjennomsnittet ligger på 1.0 per publikasjon, mens Norge totalt ligger noe over dette gjennomsnittet. Figur 5.3 viser gjennomsnittlig siteringer for publikasjoner fra CAS i periodene 1993-1997, 1998-2002 og deretter årlig sammenliknet med det norske gjennomsnittet. Figuren viser at det er ujevnt omfang av siteringer, likt som med publikasjoner, men at Publikasjoner fra CAS hovedsakelig siteres like mye eller mer enn det norske gjennomsnittet.

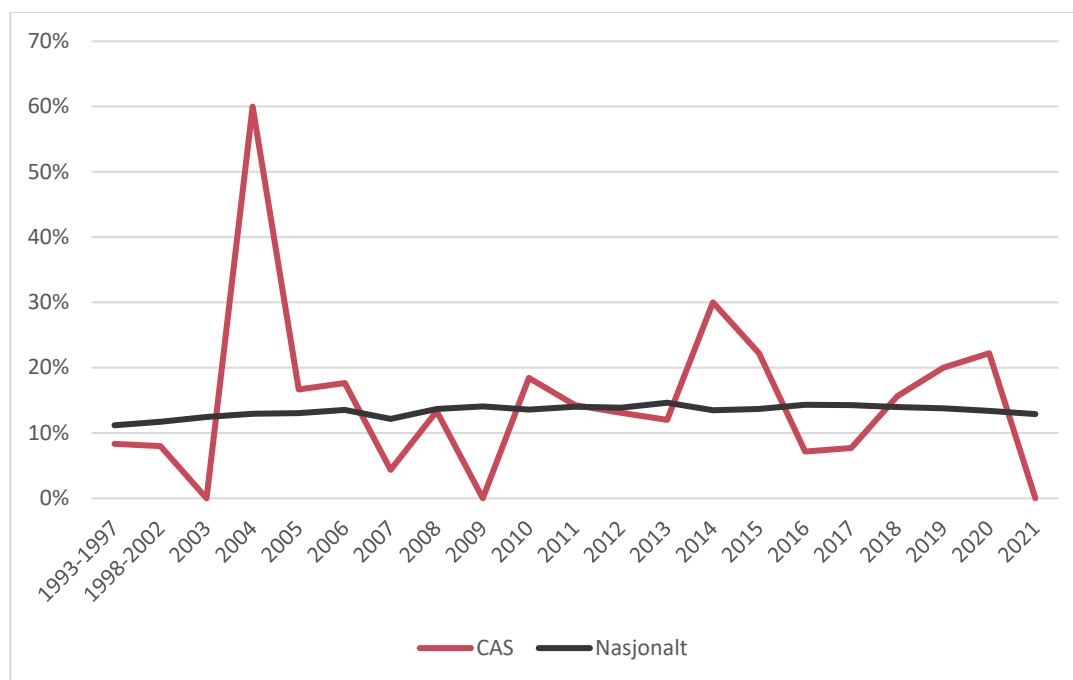
<sup>16</sup> Datagrunnlaget er også avgrenset på dokumenttype.



**Figur 5.3 Gjennomsnittlig relativ siteringsindeks for publikasjoner for CAS (N=429) og nasjonalt gjennomsnitt per år**

### 5.2.2 Publikasjoner innenfor 10-prosentilen

Videre har vi sett på andelen av publikasjonene tilknyttet CAS som er innenfor 10-prosentilen, dvs. som tilhører de 10 % mest siterte publikasjonene innen sitt fagområde i verden. Dette er så sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet. Hos CAS er 58 av artiklene innenfor denne grensen i løpet av årene 1993-2021. Disse sammenlignes med nasjonale tall for å gi en indikasjon på hvordan CAS ligger an. Figur 5.4 viser prosentandelen av publikasjoner innenfor 10-prosentilen av det totale antallet publikasjoner hos CAS sammenlignet med den norske prosentandelen. Grunnen til at grafen for CAS er på 0 % i 2003, 2009 og 2021 er at det ikke er noen publikasjoner fra CAS under 10-prosentilen i disse årene. Det er ikke unaturlig ettersom vi opererer med et meget begrenset antall artikler fra CAS.



**Figur 5.4 Prosentandel av publikasjoner innenfor 10-prosentilen hos CAS (N=58) og nasjonalt gjennomsnitt per år**

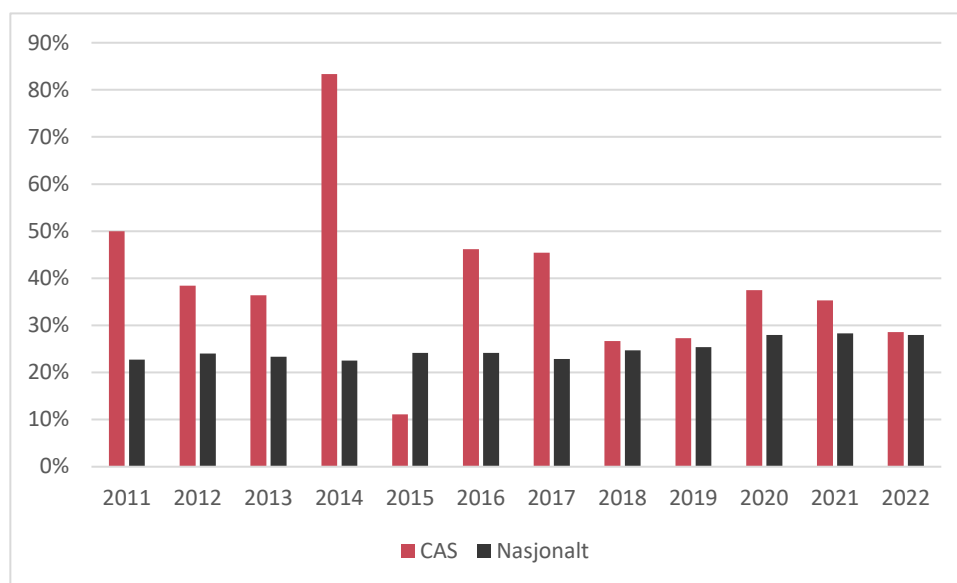
### 5.2.3 Andel publikasjoner i nivå 2

En annen måte å vurdere publikasjonens nivå og kvalitet er å se på nivået til de kanalene publikasjonen publiseres i. Ved innføring av publiseringsindikatoren og Cristin ble kanalene, det vil si vitenskapelige tidsskrift, forlag og serier, inndelt i to nivåer. Nivå 1 representerer det normale mønsteret som oppstår innen fagspesifikke publiseringsmønstre, mens nivå 2 skal representere de mest ledende publiseringskanalene innen et fag og som utgjør omtrent 20 % av fagets vitenskapelige publikasjoner. De forskjellige fagretningene har egne utvalg som årlig vurderer hvilke kanaler som er med og hvor de er plassert på nivåinndelingen<sup>17</sup>. Nivåinndelingen ble innført for å blant annet fremme og bedre belønne forskning som anses å være av høy kvalitet.

Selv om nivåinndelingen fremmer de mest høythengende tidsskriftene og artikler publisert i nivå 2 blir normalt mer sitert enn artikler i nivå 1 (Aksnes og Karlstrøm, 2023), eksisterer det unntak og det kan ikke alene si noe om kvaliteten av de enkelte artikler. Figur 5.5 viser prosentandelen nivå 2-publikasjoner ved CAS per år sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet. Figuren viser at publika-

<sup>17</sup> For mer informasjon om nivåinndeling av kanaler, se <https://npi.hkdir.no/informasjon#nivaainndeling>

sjonene knyttet til CAS er oftere publisert i nivå 2-kanaler enn det nasjonale gjennomsnittet, med unntak av 2015. Over 80 % av publikasjonene i 2014 og halvparten av publikasjonene i 2011 publisert i nivå 2-kanaler. Dette indikerer at forskere som har vært ved CAS og som har oppgitt CAS i publikasjonen, publiserer forskning av høy kvalitet<sup>18</sup>.



**Figur 5.5 Prosentandel nivå 2-publikasjoner hos CAS (N=217) sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet per år**

### 5.3 Sammenstilling

Når publikasjonene brytes ned på år kan man se at det er store variasjoner i årlige publikasjoner. Det samme gjelder per fag og gjennomsnittlige siteringer. Dette kan skyldes at publikasjonene er knyttet til CAS, hvor personene som bidrar til publikasjoner kontinuerlig endres og slik også hvilke fagfelt som bidrar til vitenskapelig publisering tilknyttet senteret. Publiseringssatferd er i stor grad fagavhengige og kan påvirke hvor mange publikasjoner som kommer fra hvert prosjekt. Det er fysikk som står for størst andel av publikasjonene, mens geovitenskap står for flest publikasjoner med høyest antall siteringer. Publikasjonene fra CAS er i større grad utgitt i nivå 2-kanaler enn norske vitenskapelige publikasjoner generelt og 80 % av de tjue mest siterte er publisert i nivå 2-kanaler.

Det er gjenfunnet få vitenskapelige publikasjoner knyttet til humaniora og samfunnsvitenskap. Dette skyldes lav dekningsgrad av fagområdene i WoS (se delkapittel 2.3).

<sup>18</sup> Som det ble nevnt i underkapittel 2.3 var det ikke mulig å registrere Senter for grunnforskning som finansiell bidragsyter til en vitenskapelig publikasjon før i 2019.

Generelt oppnår publikasjonene fra CAS en siteringshyppighet klart over det nasjonale og internasjonale gjennomsnittet. Det tyder på at forskningen har hatt betydelig innflytelse og relevans innen sine fagfelt internasjonalt. Det er likevel bemerkelsesverdige årlige variasjoner. Det skyldes trolig at det er ulike forskergrupper som er involvert over tid, der noen har bidratt til publikasjoner med høyere siteringshyppighet enn andre.

Det er også forskjeller i publiseringshyppighet, type vitenskapelig publisering og siteringsbruk mellom ulike fagområder som bør trekkes frem, For eksempel er det tradisjonelt mer vanlig å publisere i monografier innenfor humaniora og kortere artikler innenfor enkelte fagfelt i naturvitenskap. I tillegg publiserer forskere innen naturvitenskap oftere i langt større grupper enn det gjøres innen humaniora og samfunnsvitenskap. Dokumenttype og antall medforfattere kan påvirke omfanget av publikasjoner. Det kan forklare hvorfor variasjonen er så stor selv om CAS har årlig tre prosjektgrupper, en for humaniora, samfunnsvitenskap og naturvitenskap.

## 6 Samlede inntrykk

CAS har gjennomgått mange endringer siden evalueringen i 1997. De har fått mange flere partnerinstitusjoner og relasjonen til disse har blitt bedre. CAS oppleves som en dynamisk organisasjon som tar til seg tilbakemeldinger og gjør endringer på bakgrunn av disse. Likevel etterlyser partnerinstitusjonene mer digitalt eller hybride løsninger i formidlingen fra CAS for å gjøre deltakelse mer tilgjengelig for institusjonene i resten av landet. Young CAS Grant trekkes frem som en ordning som har kommet på plass etter tilbakemeldinger og ønsker fra partnerinstitusjoner og forskere. Den administrative støtten ved CAS trekkes også frem som et positivt aspekt, både av forskerne og partnerinstitusjoner.

Fra svarene i undersøkelsen til forskerne ser det ut til at CAS-opphold har hatt stor betydning for mange av forskerne som har vært der, og i aller størst grad har det gitt viktige forskningsresultater og bidrag til forskningsfeltene som CAS-forskere har jobbet innenfor, og forskningssamarbeid etter endt opphold ved senteret. 90 % av respondentene i forskerundersøkelsen har svart at forskningen deres hadde nytte av samarbeidet i prosjektgruppen i høy eller svært høy grad. CAS-oppholdet har også hatt en indirekte eller direkte positiv betydning for omtrent halvparten av respondentene i sikring av finansiering fra norske kilder.

Partnerinstitusjonene ser på samarbeidet med CAS som strategisk viktig, spesielt når det passer sammen med institusjonens egne strategier. De mener at CAS-prosjekter ofte også fungerer som springbrett til nye forskningsmidler. Sånn sett kan samarbeidet skape ringvirkninger, men noen uttrykker samtidig en bekymring over at CAS-prosjekter ikke alltid forankres nok ved hjemmeinstitusjonen, og understreker at det er viktig at partnerinstitusjonene også får noe igjen for å sende sine forskere til CAS. Fordelene ved samarbeidet er at det anses som prestisje i å ha hatt et opphold ved CAS, sammen med gode arbeidsforhold som er tilrettelagt dybdearbeid. Likevel melder flere institusjoner om lavere søknadsaktivitet til CAS de siste årene, og understreker at institusjonene og CAS har et felles ansvar for å formidle mulighetene ved senteret ut i fagmiljøene. Det spekuleres også i om utskiftninger i ledelse ved institusjonene også er en årsak til lavere søknadsaktivitet, at forskerne eller nye ledere ikke er klar over hvilke muligheter som finnes ved

CAS. Partnerinstitusjonene understreker derimot at de får gode tilbakemeldinger fra forskere som har hatt CAS-opphold.

Den bibliometriske analysen viser at den forrige evalueringens inntrykk av den vitenskapelige publisering for så vidt fremdeles stemmer overens. Det er en ujevn fordeling av publikasjoner per år. Likevel ligger publikasjonene med tilknytning til CAS gjennomsnittlig noe høyere enn det nasjonale gjennomsnittet når det gjelder antall siteringer, andel publikasjoner på nivå 2 og andel mest siterte publikasjoner. Det er dog viktig å understreke at datagrunnlaget og dermed også analysen ikke er representativ for all forskning gjort ved CAS, da fagområdene humaniora og samfunnsvitenskap er dårlig dekket i datakilden som er brukt (se delkapittel 2.3) og dette må tas i betraktning når analysen leses.

Publikasjonene som er tilknyttet CAS er gjennomsnittlig noe høyere sitert enn norske vitenskapelige publikasjoner og det er en større andel av publikasjonene som er innenfor de 10 % mest siterte innenfor deres respektive fagfelt. Publikasjonene fra CAS er også i større grad publisert i nivå 2-kanaler enn den nasjonale andelen. Fra spørreundersøkelsen ser vi at bare et mindretall av forskerne svarer at CAS er oppgitt som finansieringskilde i alle publikasjoner fra CAS-prosjektet deres. For å muliggjøre mer dekkende analyser av CAS-publisering vil det være hensiktsmessig med klarere retningslinjer for slik rapportering i framtiden.

# Referanser

- Aksnes, D. W., og Karlstrøm, H. (2023). Vitenskapelig publisering, I Forskningsrådet (red.), Indikatorrapporten. <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/indikatorrapporten-dokument/vitenskapelig-publisering/>
- Aksnes, D. W., og Sivertsen, G. (2019). A Criteria-based Assessment of the Coverage of Scopus and Web of Science. *Journal of Data and Information Science*, 4(1), 1-21. <https://doi.org/10.2478/jdis-2019-0001>
- Bjørge, N., Allardt, E., Larsen, P. O. (1997). "Åndenes hus" - på Drammensveien : en forskningspolitisk evaluering av et norsk Centre for Advanced Study (CAS) - "Senter for høyere studier" : rapport fra et utvalg oppnevnt av Norges forskningsråd, Oslo 6. desember 1996, på oppdrag av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.



# Tabelloversikt

Tabell 2.1 Oversikt over antall invitasjoner og respondenter per prosjektår (2003-2021) .....	14
Tabell 5.1 Prosentfordeling av publikasjoner basert på antall medforfattere (N=517) .....	39

## Figuroversikt

Figur 3.1 Prosentfordeling av svar på spørsmål 1 (N = 124).....	18
Figur 3.2 Prosentfordeling av svar på spørsmål 2 (N = 124).....	19
Figur 3.3 Prosentfordeling av svar på spørsmål 3 (N = 124).....	21
Figur 3.4 Prosentfordeling av svar på spørsmål 5 (N = 124).....	22
Figur 3.5 Prosentfordeling av svar på spørsmål 6 (N = 122).....	24
Figur 5.1 Fordeling av antall publikasjoner per år fra 1993-2023 (N=517).....	37
Figur 5.2 Prosentandel av publikasjoner per fagområder (N=717) .....	38
Figur 5.3 Gjennomsnittlig relativ siteringsindeks for publikasjoner for CAS (N=429) og nasjonalt gjennomsnitt per år .....	40
Figur 5.4 Prosentandel av publikasjoner innenfor 10-prosentilen hos CAS (N=58) og nasjonalt gjennomsnitt per år .....	41
Figur 5.5 Prosentandel nivå 2-publikasjoner hos CAS (N=217) sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet per år .....	42

Nordisk institutt for studier av  
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in  
Innovation, Research and Education

[www.nifu.no](http://www.nifu.no)